

Κέρκυρα 1 Μαρτίου — 1 Μαΐου 1918.

ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΣΥΜΠΡΟΘΙΑ ΤΩΝ ΕΜΜΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑ

Περιεχόμενα ἀριθ. 16.

- Κωστή Παλαμά. Μιά σκέψη μέσα μου.
Ψυχοσάββατο. (Ποιήματα)
- Κ. Θεοτόκη. (Σονέττο.)
- Εἰρ. Δεντρινού. Spes ultima dea.
(Στήλη ἐπίκαιρη.)
- Ἐλένη Θεοτόκη. Τα λουλουῖδια.
(Πεζό ποίημα)
- Χρ. Χρηστοβασιλή. Τὸ Μαρτύριον τῆς
Ἀλεπούς. (Διάγραμμα.)
- Καλιδάσα. Ἡ Μαλάβικα κι' ὁ Ἄγνι-
μίτρας. (Ἰνδικὸ δρᾶμα. Με-
τάφραση Κ. Θεοτόκη.)

Περιεχόμενα ἀριθ. 17.

- Καλιδάσα. Ἡ Μαλάβικα κι' ὁ Ἄγνι-
μίτρας. (Συνέχεια.)
- Μαξιμ Γκόρκυ. Μπρός στή Ζωή!
(Μετάφραση.)
- Σπυρ. Νικοκάβουρα. Στροφές.
- Εἰρ. Δεντρινού. Ὁ Γεροβιολιστής.
(Διήγημα.)
- Σπυρ. Νικοκάβουρα. Στίχοι.
- A. Daudet. Σπῆτι γιὰ πούλημα. (Διήγ.)
- J. M. Héredia. Παράκληση πεθαμένου.
(Σονέττο.) Μετάφρ. Α? Βακτιαρέλη.
- Shakespeare. Ὁθέλλος. Πράξ. Α'.
Σκηνή Γ'. (Μετάφρ. Κ. Θεοτόκη.)

ΚΕΡΚΥΡΑ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ Σ. ΛΗΤΣΑ

1918.

ΜΙΑ ΣΚΕΨΗ ΜΕΣΑ ΜΟΥ

Μία σκέψη μέσα μου κακή
σιτά μεσονύχτια σκόπη
μου λέει, με καίει, με τυραννεί.
Κ' ἐσύ, ὄνειρό μου, ὦ νειότη,
κόνισμα τῆς ἀγρύπνιας μου
δρυσιά, χαρά, τροπάρι,
γά μιὰ σφαγή, ἀνθοσιέφανη,
σὲ χέρια μακελλάρη.

Τὴ μέσα ξαναφέρει ὁ θεὸς...
Τῆς μέρας νὰ καὶ ἡ μέρα,
Ἐσὺ σιὸ πλάϊ μου πάντα, ὦ πῶς!
Πίστη μου, πέρα ὡς πέρα!
Τῆς κακῆς σκέψης μέσα μου
μήτε ἓνα χνάρι, ὦ κοίτια!
Τὸ ἄγριο τὸ ζῶ τὸ τρύπησε
τοῦ κυνηγοῦ ἢ σαΐτια.

Στὴν παραδείσια θύρα ἐμπρὸς
τὶ ὀλέθρους ξαναπέκει
ὁ ἀποδιωγμένος πονηρὸς
καὶ σὲ καρτέρι στέκει;
Μὲ τοῦ πτεροῦ του ὁ ἄγγελος
τὸ σάλεμα μονάχο
ξανά σιὸ χάος τῆς κόλασης
γκρεμίζει τὸ θιομέχο.

ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟ

Ἦρθα σιὸ μνηματάκι σου
 νὰ γείρω,
 τοὺς μενεξέδες καὶ τοὺς γάρκισσους
 νὰ σπείρω.
 Ἦῦρα τὸ μνηματάκι σου
 χορταριασμένο,
 σὰ σπίτι ἀπὸ φωτιά κι' ἀπὸ διαγεύμισμα
 ξεθεμελιωμένο.
 Καὶ τοῦ κάκου ζήτησα
 τὸν ξανθὸ σου τὸ σταυροῦλι
 μὲ τὸ ὄνοματάκι σου
 σκαλιστὸ ζουμπούλι.
 Κ' εἶπαι σὰ νᾶρπαξε,
 γέλιο ἐσὺ τῶν ἐρώτω,
 Χάρος ἄλλος δεύτερος
 πρὸ σκληρὸς κι' ἀπὸ τὸν πρῶτο.
 Κ' ἔκλαψα καθὼς ἔκλαψα
 τὴν ὥρα ποῦ σὲ εἶδα
 μὲ τὸ πρῶτ' νὰ σβύνης μὲς τὰ χέρια
 δροσοσταλίδα.
 Καὶ τ' ἄνθια ποῦ θὰ σμίγαινε
 μ' ἐσὲ ψυχὴ, ψυχὴ μου,
 καὶ οἱ μενεξέδες σου καὶ οἱ γάρκισσοι
 κλάψαν κι' αὐτοὶ μαζῆ μου.
 Σιὸ ξένο κοιμητήρι
 κανέν' ἀκουμπιστήρι
 γιὰ νὰ σταθοῦν
 καὶ νὰ σ' ἀποζητήσουν,
 γιὰ νὰ σὲ χαιρετήσουν

κατὰ πῶς ποθοῦν.
 Κάποιο βωμὸ προσμέναινε
 γιὰ νὰ σὲ στεφανώσουν,
 Ἰσκιε, ποῦ ἀπάνου στήν κορφοῦλα του
 πανώριος θὰ ὑψονόσουν.
 Πρόσμεναν κάποιας ἀνοιξης
 τὸ σείσμα καὶ τὸ διῶμα,
 κ' ἦῦραν τὸ ἔρμο ἀμίλητο
 χορταριασμένο χῶμα.
 Κ' εἶπαν — Ἐδῶ νὰ διπλοσβύσουμε
 κ' ἐμεῖς πῶς ἔσβυσε ἡ ζωὴ σου,
 δροσοσταλίδα, ἕνα πρῶτ',
 πῶς ἔσβυσε τὸ μνηματάκι σου
 μὲ σένα ὀλόαγνη πνοή
 τοῦ μενεξέ καὶ τοῦ γάρκισσου.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΟΝΕΤΟ

Πικρὸ, ἄχ! γιὰ σὲ εἶναι τώρα ὡς καὶ τὸ χεῖλι
 Τὸ λατρευτὸ, ψυχὴ ὄρφανὴ στὸν ψεύτη
 Τὸν κόσμον, γιὰτὶ οἱ ἀνθρώποι εἶναι φίλοι
 Τοῦ δυναστῆ τοῦ δούλου ἢ καὶ τοῦ κλέφτη.
 Νύχτα παρτοῦ! σβυστὸ καὶ τὸ καρτήλι
 Τῆς ἐλπίδας ποῦ ἡ ἀγάπη σου ὀνειρέφτη,
 Τὸ πλάνο φῶς της π.λιὰ δὲ θὰ σοῦ στείλει
 Οὔτε ἀπ' τὸ μάγο ἐνοῦ μαιουῦ καθρέφτη.
 Γέλα ψυχὴ! στὸ λασπερὸ κρεβάτι
 Θελὸς γέρνει ὕλα τῆς ζωῆς ὁ τράφος,
 Εἶναι εἶδωλα οἱ Θεοὶ καὶ ἡ πίστη ἀπάτη
 Καὶ τῆς χαρᾶς ἡ καλωσύνη ὁ τάφος·
 Κ' ἡ σεμνὴ ἢ θλίψη, ἢ προσευκὴ, ἢ λατρεία,
 Καὶ τοῦ ἔρωτα ἢ κατάνυξη μανία.

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΣΤΗΛΗ

SPES ULTIMA DEA

Έχε φτάσει στά χρόνια που κάθε γυναίκα νοιώθει την πεποίθηση στην ίδια της τη δύναμη να σαλεύεται, που η ελπίδα κάθε μέρα μακραίνει από σιμά της, χωρίς να χάνεται τέλεια, και που αναγκάζεται — του ναυαγού στερνή σανίδα — να ζητάει βοήθεια από κάθε τεχνητό μέσο που μπορεί πολύ άγνα να πάρει της θέσης της αληθινής φυσικής όμορφιάς. Κάποτες στάθηκε όμορφοίλα, κάποτες αίστάνθηκε σιμά της τὸ φλογερὸ πόθο των ματιών που γυρεύουν την ήδονή μέσα στο κάλλος, κάποτες πίστεψε στο αιώσιο της γυναικείας νεότητας. Μά τώρα τὰ χρόνια έχουν περάσει και δὲν έχει οὔτε την ικανοποίηση να ακούει να λένε στο διάβα της «στάθηκε όμορφη» και τούτο, γιατί ακόμα προσπαθεί να φαίνεται τέτεια. Τὸ τελευταίο Παριζιάνικο σιγουρίνι, ή ρεκλάμα κάθε καινούριας πάστας, που ύπέσκεται να σβύσει τοῦ προσώπου τίς ζαρωματιές, ή ἀλάθευτη των μαλλιών βαφή, είναι τὰ ἔπλα που καταπιάνεται για την ἄγριαν ἀντεπίθεση στῶν γερατειῶν την κατακτητικήν εισβολή.

Και οί μέρες περιᾶνε πένθιμες, γιατί πολύ συχνά ὁ καθρέφτης της της δείχνει πῶς ή πολεμική της είναι ἀνίσχυρη μπροστά στοῦ χρόνου την ἀνίκητη δύναμη.

Κί ἔμωσ ή ελπίδα — spes ultima dea — ὄχι μονάχα δὲν την έχει ἀφήσει, μά, ἔπως τὸ περιπλοκάδι στο δέντρο, την έχει σφιχτά ἀγκαλιάσει ἀπό τή στιγμή που στο νησί μας φτάσανε οί ξένοι στρατοί.

Γιατί τάχα ὄχι; Ἀναμεταξύ μας τὰ ξέρουμε ἔλα τήν ἡμέρα. τήν ὠρα και τή στιγμή ακόμα που πρωτοβλέπει ὁ συντοπίτης μας τὸ φῶς· μά οί ξένοι; Σ' αὐτούς και εἰκοσι της ζωῆς μας χρόνια μπορούμε με μιά μονοκοντυλιά να τὰ σβύσουμε. Και φαίνεται, πῶς δὲ θά γελάστηκε, γιατί μία μέρα γυρίζοντας σπίτι της περπατούσε ἀλαφρότερα με την χαρά ζωγραφισμένη στο πρόσωπο, με την ικανοποίηση να λάμπει στο βλέμμα.

Κ' ή αἰτία; Ἐνας Γάλλος ἀξιωματικός τοῦ Ναυτικοῦ με παιδιᾶστικη ἔγγραφη, με μάτια γιομάτα ρευθασμό, με την καλοσύνη που ἀντιστοιχούσε στη μορφή του, την είχε συναντήσει στο δρόμο. Τὸ βλέμμα του, όταν την ἀντίκρυσε, πήρε μιά τέτεια γλυκάδα, που ἐνοιώσε την καρδιά της να χτυπάει δαιμονισμένα.

Μήπως μοναδική θά μείνει στές ἐρωτικές περιπέτειες ή ιστορία της Ninon de Lenelos; Ὡ ἀν ἤξερε πόσες καταστροφές, πόσα πικρά ποτήρια και πόσες πικραπάτες δοκίμασαν οί κατοπινές της, που ἠθέλησαν να πιστέψουν πῶς τὸ εἶδος δὲ χάνεται και που προσπάθησαν να την πάρουν μοντέλο, ἤθελε και κείνη ἀπυρνηθῆ την ὀρθογενή ρικη ὑστερική της ἐπιτυχία.

Ἀπό τότες ἐζήτησε να μάθει τ' ὄνομα τοῦ καραβιοῦ, την ἡμέρα που οί νέοι ἀξιωματικοί έχουν ἐξοδο και προσπαθούσε να τὸν ἀπαντάει ταχτικά. Κ' ἦτανε πάντα το ίδιο. Ἡ ίδια ἔγγραφη των ματιῶν κί ἀπό τὸ γύρισμα τοῦ κεφαλιῦ του, όταν κείνη προσπερνούσε και κείνος ἔγερνε για να την ξαναἰδεῖ, καταλάβαινε πῶς τὸν τραβούσε σάν τὸ μαγνήτη.

Και τότες ἄρχισε να ξανακινῶναι χίλιους πόθους και χίλια ονειράτα ἔπλαθε ή φαντασία της, τώρα της ἄρεσε να μένει μόνη και μετρούσε τίς ὥρες που σάν ἐπίτηδες ἀργοδιάβαιναν, τίς ὥρες που τή χάζιζαν ἀπό τή στιγμή που θά τὸν ἔβλεπε.

Και μιά βραδεία, που ἀκκουμισμένη στα μουράγια κοιτάζε τὸ καράβι του, τὸν βλέπει να διαβαίνει ή καρδιά της σταμάτησε για μιά στιγμή, γιατί ἐκείνος ἔρχονταν πρὸς τὸ μέρος της. Ζυγώνει και με ρωνή που σιγότρεμε:

«Με συγχωρεῖτε, Κυρία, ἴσως σᾶς φαίνομαι ἀδιάκριτος, ἀλλὰ να ξέρατε...» της λέει.

Μόλις κατάφερε να πει, γιατί ή συγκίνηση της ἀφαιρούσε κάθε λέξη:

«Ἀδιάκριτος, γιατί;»

«Ναί, ἀδιάκριτος, τὸ νοιώθω, ὁ τρόπος μου που σᾶς κοιτάζω, όταν

«ὡς βλέπω, ἡ τωρινή μου διαγωγή, τί θά πιστεύετε γιὰ μένα!... κι ἔμωσ ἂν μοῦ ἐπιτρέπατε νὰ σᾶς πῶ...»

Τῆς φάνηκε αὐτὴν τῆ στιγμῆ ποῦ χίλιοι παράδεισοι ἀνοίγονταν μπρός της καὶ μὲ φωνή, ποῦ ἀπὸ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν εὐτυχία, σιγῶ-
ρεψε, ἐψιθύρισε:

«Πέστε μου, πέστε μου, ὅ,τι θέλετε.»

— «Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ, ποῦ μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ ἐξηγηθῶ. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμῆ ποῦ σᾶς εἶδα, ἐνοιῶσα, πῶς δὲν ἤμουν πειὰ ξέ-
νος σ' αὐτὸν τὸν τόπο, καὶ θά τὸ καταλάβατε καὶ σεῖς, πῶς κάτι μὲ ἔσπρωχνε νὰ τρεῖσω σιμά σας. Ναί, κυρία μου, δὲ μπόρεσα νὰ κρα-
τηθῶ, γιατί ὅταν σᾶς ἀντικρῶζω μοῦ φαίνεται πῶς βλέπω τὸν ἀγα-
πητότερον ἄνθρωπο ποῦ ἔχω στὸν κόσμο... τὴ μάνα μου... τῆς μοι-
άζετε τόσο!!!

EIPHNH A. ΔENTPINOY

ΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ

Μέσα στὸ θάλαμο ὁ ἄρρωστος γλωμῶς βρυσνασαίνει. Ἀπὸ τὸ παράθυρο μπαίνει ἓνα φέγγος ἀχνὸ τῆς μέρας ποῦ σβήνει· κ' ἓνα γενεὶ μεγάλο, ἄχνορόδινο, σβήνεται σιγὰ σιγὰ ἀπέναντι ἀπὸ τὸν ἄρρω-
στο. Ἡ ὄψη του παίρνει, ὡς κ' ἐκείνου, κάτι ἀπ' τὸ σβήσιμο τὸ τελειω-
τικό πεῦ ὀλονένα πλησιάζει, κάτι ποῦ προμαντεύει τὴν αἰώνια γαλήνη.

Στὸ θάλαμο βασιλεύει ἡσυχία· οἱ τραυματίες, συνήθως ζωηροί, ἡσυχάζουνε τώρα, σοβαροί, γιατί ξέρουν πῶς εἶναι βαρειά ἄρρωστος ἓνας συντροφός τους.

Μπαίνει ἡ ἀδελφὴ στὸ θάλαμο καὶ σιμώνει τὸν ἄρρωστο. «Σου-
φερα λίγα λουλούδια,» τοῦ λέει καὶ σκύβοντας ἀπάνου του ποῦ βάζει
στὸ χέρι ἓνα μπουκετάκι γιούλια κ' ἓνα κλωναράκι ἀμυγδαλιάς.

Καὶ ὁ ἄρρωστος τάρσπάζει σὰ χέρια του μὲ μίαν ἀναλαμπὴ στὴ
ματιὰ, τὰ φέρνει στὸ πρόσωπό του καὶ ἀργὰ ἀργὰ τὰ πιθώνει πάνου
στὸ σεντόνι του. Καί, σὰ νάχε ἐμψυχωθεῖ ἀπὸ τὴ λουλουδένια συν-
τροφία τους, ὦρα πολλὴ τ' ἀντικρῶζει, τὰ σφίγγει καὶ φαίνεται σὰ
σκοτισμένους.

Τί τοῦκαμαν; Ποιὰ ἀξαφνη μαγεία ζύπνησαν στὴν ψυχὴ του; Στὸ
κλινάρι βδομάδες τώρα κοιτεται ψυχρός καὶ ἀδιάφορος, τρομάζοντας

μονάχα μὴν ὁ πόνος πάλι τὸν ἀδράξει; δὲ ζητᾶ παρὰ ἡσυχία καὶ
τώρα ξάφνου ἀναταράζεται ἡ καρδιά του. Σὰ νὰ τὸν τύλιξε ἡ γλυ-
κειὰ εὐωδία, ἡ δροσιά τους, τὸ χρῶμα τους, ἡ στάση τους. Σὰ νὰ τοῦ
ξέχυναν τῆς αὐγῆς τὴ λαλιὰ, τοῦ δειλινοῦ τὴ γαλήνη, τὴ λαχτάρα
ποῦ τὸ ἀνοιξιὰτικο τὸ ἀέρι, τὸ σιγανό, γύρω σκορπᾷ.

«Τόση ἁμορφιά καὶ τόση χάρη, λουλούδια γλυκά, ποῦ μὲ τὰ δάχ-
τυλά του σᾶς σφίγγει ὁ ἄρρωστος μου, ποῦθε τὴν ἔχετε;» συλλογι-
έται ἡ ἀδελφὴ· «ποῦθε τὴ χάρη νὰ ξυπιάτε γλύκα καὶ πόθο στές
ψυχές τές νεκρωμένες;»

Στῆς ἄγριας ἐποχῆς; μᾶς τὴν ἀντάρα, ποῦ ὁ πόλεμος περιζώνει
τὸν κόσμο, ζητεῖ ἡ ψυχὴ παρηγοριά! Τώρα σὰ παιδιὰ τὰ πολεμένα
πέθησαν οἱ ἀδελφές νὰ χύσουν ὅ,τι κρύβουνε μέσα στὴν καρδιά τους.
Μὰ ἦρθαν στιγμῆς ποῦ βρέθηκαν ἀνόρελες, πικρές μέσα στοὺς πό-
νους. Καὶ ἀναρωτιῶνται: «Ποῦθε πηγάζει ἐκείνη ἡ καλωσύνη ποῦ
φέρνει τὴν ἐξλάρωση στὸν πόνο; ποῦ μὲ μιά σπληχνική ματιὰ ξε-
χνῶνει τὴ ζέστη μιᾶς γλυκειᾶς φωληρᾶς στὸν ἄρρωστο τὸν ξένο; ποῦ
ὅταν γγίξει χαϊδευτικὰ πονεμένο χέρι θά χαρίσει τὴ ληθμονιὰ καὶ τὰ
χρόνια θά φεύγουν, τὰ πονεμένα χρόνια, καὶ ὁ ἄρρωστος θά ξαναβρε-
θεῖ, ὅπως σὰν ἦταν μικρός, σ' ἓναν κόσμο ἀγάπης; — Ποῦθε πηγάζει
ἐκείνη ἡ καλωσύνη ποῦ θ' ἀγκαλιάζει τὴν ψυχὴ τοῦ πονεμένου;

— Γιούλια, ἐσεῖς δὲν τὸ λέτε, ποῦ γεννετε σὲ στάση καλητριάς
ἀγάπης πάνου σὰ λιγνὰ τὰ δάχτυλα; κάτι ξάπτερο, βαθύ, ξεχνῶνει
ἡ ματιὰ σου, λουλούδι τῆς ἀμυγδαλιάς, ποῦ ὑψώνεσαι περήφανα καὶ
φάλλεις τὴν ἀνοιξὴ στὴν καρδιά τοῦ χειμῶνα!

Μὰ κοντὰ σας, γιούλια, καὶ κάτου ἀπ' τὴν ἀνθισμένη ἀμυγδαλιά,
φυτρῶνει τὸ ἀγριόχορτο κ' ἡ τσουκνίδα. Ἐτσι συλλογιέται ἀκόμη ἡ
ἀδελφὴ κοιτάζοντας τὸ ἄπειρο τοῦ γαλανοῦ οὐρανοῦ. Γιατί ἔτσι ἀνό-
φελᾷ αὐτὸ τὸ χορτάρι στὸ φῶς τοῦ ἡλιοῦ καταπορονιέται; Γιατί κι
αὐτὸ δὲν εἶναι στολίδι, μαγεμένη ἁμορφιὰ, εὐωδία ποῦ χύνει τὸν
πόθο; Ἄχ! κ' οἱ ἀνόρελες ψυχές ποῦ σὰ χαμένα ποθοῦν κάτι νὰ
δώσουν, κ' οἱ ἀνόρελες ζωές ποῦ πάντα βῆρος θά βρῖσκονται στὴ γῆ,
ὡς ποῦ νὰ σβήσουν, πῶς μοιάζουνε μὲ τὸ φτωχὸ χορτάρι! Μόνο μιά
ἀδελφὴ, σκυμμένη πάνου σ' ἓναν ἐτοιμοθάνατο νέο, ξέρει πόση χάρη
θᾶχε Αὐτός ποῦ θά μπορούσε, σὰ βρῦση ἀστείρευτη, νὰ χύνει καλω-
σύνες.

ELENH ΘEOYOKH

(ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ
«ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ ΜΟΥ»)

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΗΣ ΑΛΕΠΟΥΣ

Τὰ γιδόπρόβια είναι εύτυχια μέσα σ' ένα σπίτι, δέν σ'αξ λέγω, γιατί τού δίνουν τὸ γάλα, τὸ τυρί, τὸ βούτυρο, τὸ μαλλί, καὶ τὸ κρέας, ἀλλ' ἡ εύτυχία αὐτὴ δέν μπορεί νά ναι ἀκέρια, ἂν λείπουν ἀπ' αὐτὸ τὸ σπίτι οἱ κόττες. Μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἓνα χωρικόσπιτο γωρὶς γιδία καὶ γωρὶς πρόβια γωρὶς νὰ καταλάβῃ κανεὶς καὶ πολὺ τὴν ἔλλειψη τῆς ὡμορφῆς εἰκόνας ἀπὸ ἓνα σπίτι, ποὺ βρίσκεται κάτω ἀπὸ δρυεὶς, ἀπὸ πουρνάρια, ἢ ἄλλα δέντρα καὶ ἀνάμεσα σὲ κήπους καὶ περιβόλια, ἀλλὰ σπίτι δίχωσ κόττες εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸ φανταστῇ κανεὶς στὸ χωριὸ ἢ στὴν ἐξίχῃ. Μοιάζει σὰν πεθαμένο.

Τὰ κοττιά δέν στολιζοῦν μόνον τὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ, ἀλλὰ τῆς δίνουν ζωὴ καὶ κίνηση καὶ προπάντων ὅταν κερκαρισῶνται ἀγέρωχα καὶ φωναχτά ὕστερα ἀπὸ τὸ γέννημα τοῦ αὐγοῦ. «Κερκακερκακίρα» •Κερκακερκακίρα!» σὰν νὰ λέγουν στὴν νοικοκυρά τοῦ σπιτιοῦ καὶ σ' ὄλην τὴν γειτονιά καυχιῶντας: «Τῶκανα τ' αὐγὸ μ'! Τῶκανα τ' αὐγὸ μ'!» ἢ ἀργὰ καὶ χαμηλά. •Καῆρ-καῆρ-καῆρ. .» ὅταν βόσκουν εὐχαριστιμένα, καὶ μάλιστα ὅταν λαλοῦν: «Κυκυρικούσουσουου! Κυκυρικούσουσουου!»

Ἡ μάνα μου (Θεὸς σχωρεσ' τη) διατηροῦσε πολλὲς κόττες... Ξέρετε πόσο πολλὲς; Τὸ λιγώτερο, ποὺ θὰ κατέβαιναν τὲς μεγάλες τὲς ἀποκριεὶς ἀπὸ τὸ συχνὸ σφάζιμο, εἶταν στέσ ἐκατὸ μικρὲς μεγάλες, κότες καὶ πετεινοὺς, καὶ στέσ σαράντα γεννάριες. Ἡ μακαρίτισσα ἡ μάνα μου ἂν δέν εἶχε ἐκατὸ κεφάλι κοττιά τὸ λιγώτερο τὴν καθροδομάδα, ὅπως εἶπα, καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτὰ ἐκατὸ κόττες γεννάριες τὸ θεωροῦσε κακό, καὶ ἔστελνε σὲ ξένο χωριὸ καὶ ἀγόραζε ὅσες χρειάζονταν γιὰ νὰ γεμίση τὸν ποσὸ τῶν ἐκατὸ, καὶ τῶν σαράντα, γιατί τὸ δικὸ μας τὸ χωριὸ εἶταν καὶ εἶναι μικρὸ καὶ μόλις ἀποτελεῖ μιὰ γειτονιά, καὶ ἂν ἤθελε ν' ἀγοράσῃ μέσα ἀπὸ τὸ χωριὸ μας, δέν μπορούσε γιατί τ' ἀγορασμένα τὰ κοττιά θάφευγαν ἀμέσως καὶ θὰ πήγαιναν στὸ πρῶτο σπίτι τους, ὅπου εἶχαν γεννηθῇ. Ὡστε τὸ λιγώτερο, ποὺ θὰ εἶχαμε στὸ σπίτι μας εἶταν ἐκατὸ κοττιά, κότες καὶ πετεινοὺς πουλλιά καὶ πουλλακίδες. Πολὺ συχνὰ ὅμως κατὰ τὸ καλοκαίρι, ὅταν εἶταν ὁ κλωσσοσ ὁ μεγάλος, μόνον τὰ μικρὰ πουλλιά ἔφταναν τὰ τρικόσια. Τότε γέμιζε ἡ αὐλὴ καὶ βούιζε ἀπὸ τὰ «κλωκλώ» καὶ ἀπὸ τὰ «τσι-τσι.»

Ἡ μάνα μου ἔθριφε μινάχη τῆς τὰ κοττιά καὶ δέν ἐμπιστεύονταν αὐτὸ τὸ σπιτικό ὑποσχημα σὲ κανέναν ἄλλον. Ὅταν ἐπαιρνε τὸ σακκὶ μὲ τὸ γαλασμένο τ' ἀραποσιτί, ἢ μὲ τ' ἀπολιγγίδια, ἢ τ' ἀποκισκινίδια, ἢ τ' ἀπαλωινίδια τοῦ σταριοῦ, τῆς βρούζας, τοῦ κριθαριοῦ, ἢ τοῦ λειανοῦ, καὶ ἔβγαине στὴν αὐλὴ, τὴν δοκιῶνταν τὰ κοττιά ἀπὸ μακριά, καὶ πρῶτου ἀκόμη φωνάζῃ. «Π τρουσουσ», ἔτρεχαν καὶ φουρτοκλούσαν μπροστά τῆς χαρούμενα, καὶ ἐκείνη, σὰν μεγάλη μάνα, ὅλου ἐκείνου τοῦ φτερωτοῦ κοπαδιοῦ, γνωρίζοντας ὅτι, στὸν μεγάλον συνωστισμό τὰ μεγάλα τσαλαπατοῦσαν τὰ μικρά, καὶ τὰ δυνατώτερα ἔτρωγαν πλείότερο ἀπὸ τὰ ἀδυνατώτερα, ἔριχνε πρῶτα ἓναν ἀπλογερο δεξιὰ, ἓναν ζερβιὰ, καὶ ἓναν μπριστά. Ἐτσι χωρίζονταν σὲ τρεῖς τμήματα, ὕστερα ξανάριχνε δεξιὰ, ζερβιὰ καὶ μπροστά σὲ μακρύτερη ἀχτίνα. Τότε τὰ τμήματα γένονταν ἔξι. Ὑστερα ματαξανάριχνε πάλι δεξιὰ, ζερβιὰ καὶ μπροστά σ' ἀκόμα μακρύτερη ἀχτίνα καὶ γένονταν ἑννιά τὰ τμήματα. Καὶ ἔτσι ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας τὸ λιγώτερο στέκονταν καὶ ἔριχνε ἀδιάκοπα τροφή σ' αὐτὰ τὰ ἑννιά τμήματα μὲ τὴν ἀράδα καὶ γούριζε μὲ τὸ σακκὶ ἄδειο μέσα στὸ σπίτι, καὶ κρύβονταν, κλειῶντας πίσω τῆς τὴν θύρα, γιατί τὴν ἐπαιρναν καταπόδι τὰ κοττιά, γυροῦντας καὶ ἄλλο. Αὐτὴ μόνη τῆς μάζευε τ' αὐγά ἀπὸ τὲς φωλιεὶς, αὐτὴ διάλεγε τὰ κλωσάγα καὶ τὰ βόινε στέσ κλωσσαριεὶς, αὐτὴ ἐπιμελῶνταν γιὰ τὴν καθαριότητα τῶν κουμασιῶν, αὐτὴ ἄλλαζε τὰ νερά τῶν σκύφων γιὰ νὰ πίνουν κρύο καὶ καθαρὸ νερό, αὐτὴ φρόντιζε νὰ τῆς φέρουν κλωνάρια φράξο καὶ τῆριχνε στοὺς σκύφους τοῦ νεροῦ, ὅταν ἔβλεπε τὲς κόττες νὰ ψωρίζουν, γιὰ νὰ ρίγουν τὲς ψεῖρες.

Εἶχαμε λογιῆς λογιῶν κοττιά: ἄλλα μὲ μαῦρα ποδάρια, καὶ ἄλλα μὲ κίτρινα, ἄλλα γυμνοπόδαρα καὶ ἄλλα φτεροπόδαρα. σὰν τὰ γεράκια, ἄλλα μαῦρα σὰν κοράκια, καὶ ἄλλα ἄσπρα σὰν κύκνοι, ἄλλα γρεβενά! καὶ ἄλλα χρυσάφτερα. Ἄλλα πάλι εἶταν κατσικλάτα, ἄλλα μπουφανάτα μ' ἓνα ὠραῖο φουσκωτὸ φτέρωμα στὸ κεφάλι, σὰν αικάδα, καὶ ἄλλα εἶχαν κόκκινη σὰν κοράλι κορβασιά.

Ἡ μάνα μου εἶχε μεγάλη ἀγάπη στὸ κοπάδι τῆς. Τὸ ἤθελε ζηλεμένο καὶ παινεμένο. Τὸν καιρὸ τῆς κρεωφαγίας, δηλαδὴ ὅταν δέν εἶταν νηστεία, μόνη τῆς ἔσφαζε τὲς κόττες ἢ τοὺς πετεινοὺς, καὶ σχεδὸν ἔσφαζε καθεμέρα, καὶ ἔσφαζε τὲς κόττες ποὺ εἶταν ἄσκημες ἢ μικρόσωμες καὶ δέν ἔκαναι μέγαλα αὐγά καὶ τοὺς πετεινοὺς ὄχι μόνον τοὺς ἄσκημους καὶ τοὺς μικρόσω-

μους, αλλά κακίφωνους. Τό θεωρούσε άμαρτία νά σφάζη άλάλητο πειν-
ναρι και κόττα, που δέν είχε γεννήσει. Πάντα όμως ανάμεσα σέ τόση πλη-
σμονή κοπτιών, είχε και μερικές κόττες και μερικούς πεινούς, που είχε
άδυναμία, είτε γιά τήν ώμορφιά τους, είτε γιά τό μεγάλο τους σώμα, είτε
γιά τό λάλημά τους, άν είταν πεινοί. Προπάντων, προπάντων άγοπούσε
και προσάτενε τές κόττες πώκαναν δίχροκα αυγά. Αυτές ήταν αι πλειό
μεγαλόσωμες. Άλλά δέν εύρισκαν κανένα έλεος μπροστά της αι κόττες,
που λαλούσαν. Αυτές σράζονταν άμέτως, μαδιώνταν, λειανίζονταν και ρίχνον-
ταν στές γάτες και στα σκυλλιά γιά νά χτυπηθή τό κακό, που προμάντευαν.
Τές πλειότερες τές φορές όμως, άμα τές έσφαζε, τές έφριγγε μ'όλα τά φτερά
στό φούρνο και καίγονταν μαζί με τό κακό, που προμνηνούσαν. Τές καλές
όμως κόττες και τούς καλούς πεινούς μόνον όταν γέραζαν τούς περνούσε
από τόλεπίδι.

Τά κοπτιά μας, έξόν από τό λεπίδι της μάννας μου είχαν και άλλους
έχτρούς: τά γεράκια, που ρίχνονταν στην αυλή κι' άρπαζαν, και τές άλε-
πές, που έρχονταν κρυφά-κρυφά τήν νύχτα, χωρίς νά τές δοκηθούν ούτε τά
σκυλλιά, κι' έμπαιναν στα κουμάσια ανοίγοντας τές θύρες τους ή ξεσκεπά-
ζοντας τές στέγες τους, κι' ώσπου νά τές νοιώσουν τά σκυλλιά, άρπαζαν τές
καλύτερες κόττες από τόν λαιμό και γένονταν άφαντες. Άλλά τές πλειό-
τερες φορές οι άλεπές παραμόνευαν τήν ήμέρα στές παλιουριές των χωρα-
φιών, και τήν στιγμή, που βγαίνοντας από τήν πλατύχωρη αυλή μας, οι
κόττες έφταναν ώς εκεί, άρπαζαν κάμμιά κι' έφευγαν. Έννοείται ότι καθε
πρωί και κάθε βραδυ γένονταν τό μέτρομα των κοπτιών και πάντα ήταν
γνωστό, άν έλειπε κάμμιά.

Άπ' όλες όμως τές άλεπές, που δεκάτιζαν ταχτικά τές κόττες μας, σαν
νά τές είχαμε συντρόφους, είταν και μιá πολύ γνωστή και σ' έμάς και στό
χωριό όλο, όνομαζόμενη Κουτσοκοράκω, γιατί κούτσαινε από τό μπροστινό
δεξι ποδάρι κι' έκλινε τό χρώμα της πρός τό κοράκικο, δηλαδή μαύρο και
όχι πρός τό καπνιάκικο, όπως όλες οι άλεπές. Αυτή παρουσιάζονταν
συχνά, τρία-τέσσερα χρόνια στην άραδα κι' έκανε θράσο στές κόττες του
χωριού, και κανείς κυνηγός είτε από τό δικό μας τό χωριό, είτε από ξένο,
δέν μπόρεσε νά τήν σκοτώση, άν και πολλές φορές τήν ντουφέκιασαν. Μία
μέρα άπάνω στό δειλινό, ένψ οι κόττες μας έβασκαν στην χωραφιά, που

συνέχονταν με τήν αυλή μας, ξεφουτρώνει ή Κουτσοκοράκω κι' άρπάζει τήν
καλύτερή μας κόττα, τήν όνομαζόμενη Άστέρω γιά τήν μεγάλη της ώμορ-
φιά. Είταν μαύρη και κατάστιχτη με χρυσόχρωμα στίγματα σαν άστέρια,
μεγαλόσωμη, κι' έκανε όλο δίχροκα αυγά, και γι' αυτό τήν άγαπούσε ξε-
χωριστά ή μάννα μου. Άμα μαθεύτηκε τό άρπαγμα της κόττας σιούριζε
άμεσως ή μάννα τά σκυλλιά, κι' έτρεξε στην χωραφιά και παραπέρα, αλλά
που νά τήν προφτάση! Τούτο μόνον κατάλαβε ότι είταν ή Κουτσοκοράκω
κι' ή κόττα που έλειπε ή Άστέρω. Γνώρισε ακόμα από μακρυά και τό κακ-
κασια της κακόμοιρης της Άστέρας, που κάκκαζε βραχνά-βραχνά: «κάα!
κάα! κάαα!» βρισκόμενη στό στόμα της άλεπούς.

Η μάννα μου φρένιασε από τό κακό της. Μπορούσε νά δώκη και πέντε
και δέκα λίρες άν βρίσκονταν κανείς νά της φέρη ζωντανή ή ψόφια τή
Κουτσοκοράκω!

Στήν στιγμή όλο τό χωριό έμαθε τό κατόρθωμα της Κουτσοκοράκω και
τήν άπώλεια της Άστέρας, και μαζεύτηκαν οι γεροντότερες του χωριού με
τές ρόκιες στό ζωναρι κι' άρχισαν νά μνημονεύουν ή καθεμιá τές κόττες,
που τούς είχε φάγει ή Κουτσοκοράκω. Η τρομερή κοττοφαγού πέταξε
στό στόμα όλου του χωριού ως τρομερός δαίμονας της κοττοκαταστροφής κι'
οι κυνηγοί μας αίστάνονταν νά τούς περιχάη τό πρόσωπο ή έντροπή που δέν
μπόρεσαν νά τήν σκοτώσουν. Η μάννα μου δέν μπόρεσε νά κοιμηθής εκείνη
τήν βραδειά από τήν λύπη της και από τόν θυμό της, και τήν άλλη
μέρα τό πρωί διαλάλησε ότι θάδινε κέρασμα ένα ζευγάρι προβατίνες κι' ένα
ζευγάρι γίδες καλές σ' όποιον θά της έφερνε τήν Κουτσοκοράκω σκοτωμένη
και σ' αυτά άπάνω και δυό ταχάρια άραποσίτι, άν της τήν έφερνε ζων-
τανή! Έτσι, λοιπόν, άποφασίστηκε ό θάνατος της Κουτσοκοράκω, κι' ή
άμοιβή εκείνου που θά τήν σκότωνε, ή θά τήν έπιανε ζωντανή. «Ζωντανή!
Ζωντανή τήν θέλω! (έλεγε ή μάννα μου φρενιασμένη από τήν όργή της
κι' από τήν άγανάχτησή της γιά τήν άπώλειαν της Άστέρας.) Ζωντανή
τήν θέλω νά τήν σκοτώσω μόνη μου, με τά χέρια μου και νά της λέω:
«Είταρ καλές οι κόττες μου αντίχρηστη; Φάε τώρα κόττες. Φάε τώρα που-
λιά!» Και νά της κάνω κουρκούτι τό κεφάλι! Νά τήν γδάρω και νά κάνω
τό τομάρι της γούνα, νά τή φοράω καθεμέρα, γιά νά θυμώμαι τόν σκοτω-
μό της της και ν' αναγαλλιάζω!»

Όλοι οι άντρες του χωριού και προπάντων οι κυνηγοί μπήκαν σ' ενέργεια. Δεν ήταν παιζι-γάλασε δυό προβάτινες και δυό γίδες και δύο ταγάρια άραποσίτι άμοιβή. Έστισαν παντού δόκανα, και καθίμερα πρωί - πρωί κυνηγούσαν με τὰ ντουφέκια τήν Κουτσοκοράκω.

Πέρασε μία εβδομάδα, δυό, τίποτε. Η Κουτσοκοράκω είχε άρπάξει κι άλλες κόττες σ' άναμεταξύ ή τουλάχιστον σ' αυτήν εκόλλησαν τὸ άρπαγμα δυό-τριών κοττιών. Τὸ χωριό άρχισε νά βουίξει γιά τὰ κατορθώματα τῆς Κουτσοκοράκως και νά στερεώνεται ή ιδέα ὅτι ή άλεπού αυτή δεν ήταν άλεπού άληθινή, αλλά ήσκιωμα! Γι' αυτό και δεν τήν κολλούσαν τὰ ντουφέκια, πού τῆς έρριχναν οι κυνηγοί, άρόντας είχε φανιστή στο χωριό. Άλλωστε τὸ τριμάρι τῆς τὸ κοράκινο τῶδειχνε ὅτι δεν ήταν άληθινή άλεπού. Άρόντας είχε φανιστή ή Κουτσοκοράκω στην περιφέρεια τοῦ χωριού μας είχαν σκοτωθῆ από τούς κυνηγούς, δικούς μας και ξένους, κάμμιά δεκαριά άλεπές, ένῶ αυτήν δεν τήν κόλλουσε μολύβι και δεν πάθαινε τίποτε, μ' ὅσα ντουφέκια κι' αν τῆς έρριχναν. Τὸ χωριό άρχισε νά φοβάται από τὸ "Ησκιωμα και νά κλειεται τὸ βράδυ από τ' άπόσπερνα. Όλοι οι χωριανοί, άντρες και γυναίκες άρχισαν νά βλέπουν φαντάσματα ήσκιώματα και κατοπιθοισαίους, άνα βροσίλιου ὁ ήλιος. Ένας διηγώνταν ὅτι είδε τήν Κουτσοκοράκω, έφτά δρασκελές μακριά, νά φεύγει καταγῆς σαν φειδι και νάχει στο στόμα τῆς ένα νεκροκέφαλο. Ένας άλλος πάλι έλεγε ὅτι τήν είδε πού έβγαινε από τούς Κοπάτους τοῦ ποταμού, κι' έβγαζε δυό όργιές μακριά από τὸ στόμα τῆς, και τρεῖς από πίσω τῆς, κι' ανέβαινε, τὸν άνθρωπο γιά τὸ χωριό τ' «άγκούτς» τ' «άγκούτς» από τὸ δεξιτὸ μπροστινὸ, σαν κουτσὶ πού εἶταν. Μία γριά πάλι έλεγε ὅτι είχε βγῆ μία νύχτα πρὸς ανάγκη τῆς τὰ μεσάνυχτα στην αὐλή τῆς κι' είδε τήν ὠργισμένη τήν Κουτσοκοράκω νά περβατῆ ὀρθή στα πισινά τῆς τὰ ποδάρια και νάχη στο κεφάλι τῆς έν' άσπρο μαντήλι δεμένο και στο στόμα τῆς ένα σουψί, πού τὸ κρατούσε με τὸ δεξι μπροστινὸ τῆς ποδάρι με μία όργια σουψόβεργα, κι' άναμια στα δάχτυλα αὐτουνοῦ τοῦ ποδαριού, πού τὸ μεταχειρίζονταν σαν χέρι, έλαμπε ένα δαχτυλίδι χρυσό, πούχε μία δαχτυλόπετρα, πῶφεργε, σαν άναμένο καντήλι, κι' αν δεν είχε προφτάσει νά κἀνη τὸν σταυρὸ τῆς και νά πῆ. «Έπαγε πίσω μου, Σατανά, και ρίξου στο πῦρ τὸ έξώτερο» — άλλοιμονό τῆς! — θῆπερτε στα νύχια τῆς. Άλλ' ὁ Σταυρός και τὸ ζῆρι τήν έκαναν κηπὸ και χάθηκε

και χάθηκε στην στιγμή από μπροστά τῆς. Ένας γέροντας παλι, ὁ Λώλης, τήν είδε κι' αυτός τήν νύχτα νά τρέχη μες στα σύννεφα φορώντας μαύρα φτερά στες πλάτες τῆς! — Σωστός δαίμονας, Χριστιανέ μ.

Τέλος πάντων δεν έμεινε ψυχούλα μες στο χωριό, πού νά μὴν είχε ιδεῖ με τὰ μάτια τῆς φαντασίας τήν Κουτσοκοράκω, και δεν σκέφτονταν πλεία ὁ Κόσμος νά γλυτώση τές κόττες του, αλλά πῶς νά σωθῆ τὸ χωριό από τὸ τρομερὸ "Ησκιωμα. Μία γυναίκα έπιασε άρρωστη κι' ή συνουγάδα τῆς, πού τήν έτριφε στους λαιμούς και στες πλάτες, παρατήρησε κάτι μαύρες βούλες, σαν ὀμπλές άλεπούς. Εἶταν χωρίς άλλο, πατημασιές τῆς Κουτσοκοράκως. Έφεραν άμέσως τὸν παπᾶ και δώδεκα ὄρες συγκατοόμενα τῆς διαβασε τούς έξορκισμούς, κι' άφου τήν έκαψαν με τήν σκούλη τῆς ντουφεκοβεργας στες φτέρνες, και με τῆ μύτη τοῦ δρεπανιού στες πλάτες, μόλις μπόρεσε νά σηκωθῆ στα ποδάρια τῆς.

Άλλὰ τὸ πᾶγμα δεν μπόρεσε νά μείνη μέσα στο χωριό μοναχά. Έφτασε γλήγωρα και στα πλαιοχώρα. Ένας πρωτόπαπας είπε νά κανουν τὸ Σάββατο έφταπάπαδο συλλείτουργο, κι' άμέσως τὸ χωριό προσκέλεσε έφτά παπάδες μαζί με τὸν πρωτόπαπα κι' έγινιντὸ έφταπάπαδο συλλείτουργο και τὸ γινώμα ήσαν ὅλοι οι παπάδες, κατά τὰ συνειθισμένα, νά γευματίσουν στο σπίτι μας. Έτρωγαν, δηλαδή δεν εἶταν σαρκιστῆ κι' είχαμε πολλὰ φαγητά, ὅλο κόττες, σῶγα τυριά, και γάλατα. Άλλὰ δεν είχαμε άποφάγει άκόμα, ὅταν δυό πιστικοί τοῦ χωριού, ὁ Κώστας κι' ὁ Γιάννης, μπήκαν στην τραπεζαρία, ὅπου τρώγαμε κι' ὁ ένας τους πέταξε κατά γῆς ένα μαύρο τριμάρι, κι' ὁ άλλος ένα σακκί, πού άναδειούνταν μέσα του κάτι σαν ζωντανὸ και φώναζαν κι' οι δυό μαζί μ' ένα στόμα:

— Τὰ ποδικόπια μας! Τὸ κέραμά μας, Κυρά! Τές δυό τές πρατινες τές δυό τές γίδες, και τὰ δυό ταγάρια τ' άραποσίτι, πῶταξες, Κυρά!

Σε λίγο άμέσως βγῆκε μες από τὸ σακκί ένα γδαρμένο ζῶο, σαν σκύλλι, πού κουνούσε τὸ κεφάλι του δεξιὰ κι' άριστερά, πού πονούσε βέβαια φριγτά και δεν μπόρουσε νά σηκωθῆ στα ποδάρια του. — Νά τη, ή αντίχριστη! Εἶναι ζωντανή άκόμα. Έχει έφτά ψυχές κι' οὔτε οι μισές δεν τῆς έχουν βγῆ άκόμα.

Εἶπε ὁ ένας τους.

— Η ιδία, ή καταϊδία ή Κουτσοκοράκω, πού σώφαγε τήν Άστέρω!

Ἐξικλοῦθησε ὁ ἄλλος.

Ἡ μάνα μου, ὁ πατέρας μου, οἱ παπᾶδες, οἱ ὑπηρετές, ἡ ἀδερφή μου κι' ἐγὼ ἐμείναμε ὅλοι μὲ στόμα ἀνοιχτὸ στὸ ἀποτρόπαιο θέαμα νὰ βλέπουμε μιὰ ὑπαρξή, ἓνα ζῶο, ἓνα πλάσμα κι' αὐτὸ τοῦ Θεοῦ, ποῦ εἶχε μέσα του ζωὴ κι' ὅλην τὴν συναίσθηση τοῦ πόνου νὰ χαρσαλευθῆ, νὰ πάσχη τὸ φοβερώτερο μαρτύριο ποῦ μπορούσε νὰ φανταστῆ κακούργα τυραννικῆ φαντασία. Ὁ θάνατος ὁ ἄμεσος, σ' αὐτὴν τὴν κατάστασι, ἢ ἀ εἶταν ἡ μεγαλύτερη εὐεργεσία στὸ μαρτυρουμένον ζῶο.

— Σκότωσ' το, τὸ ζῶο τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ μὴν τυραννιέται!

Ξιφώνησε ἡ μάνα μου, ἀποτεινόμενη πρὸς τὸν πατέρα μου, ποῦ φερούσε καὶ στὸν ὕπνο του τ' ἄρματα, κατὰ τὴν συνήθειαν ἐκείνης τῆς ἐποχῆς.

Ὁ πατέρας μου σηκώθηκε ἄμεσως ἔσειρε τὸ γιαιταγάνι καὶ μ' ἓνα ἐπιδέξιο χτύπημα ἔκοψε πέρα-πέρα τὸν λαιμὸ τῆς δύστυχης Κουτσοκοράκως, κι' ὕστερα, γυρίζοντας ἄγριος πρὸς τοὺς σκληρόκαρδους πιστικούς, τοὺς εἶπε δακρυσμένος ἀπὸ τὸ μαρτύριο τῆς ἀλεπούς.

— Φύγετε καὶ γένετε καπνὸς ἀπὸ μπροστά μου, γιὰτὶ δὲν ξέρω τί μπορῶ νὰ σᾶς κάνω μ' αὐτὴν τὴν ἀπάνθρωπη καρδιά, ποῦ δείξατε.

— Γκρεμιστῆτε γλήγορα! (Ρέκαξε ἡ μάνα μου ἀπὸ τὸν φόβο τῆς μὴν τοὺς χτυπήσῃ ὁ πατέρας μου.) Καὶ στείλτε νὰ σᾶς δώκω ὅτι ἔταξα!

Οἱ τυραννιστᾶδες τῆς ἀλεπούς δὲν εἶδαν πῶς κατέβηκαν τὲς σκάλες τοῦ σπιτιοῦ καὶ πῶς βγήκαν ἔξω, κι' ἔγειναν ἄφαντοι. Ἡ μάνα μου ἔλυσε στὸ κλᾶμα καὶ μπορούσε νὰ δῶσῃ ὅλες τῆς τὲς κόττες γιὰ νὰ μὴν ἔβλεπε τὸ τρομερὸ μαρτύριο τοῦ ζώου. Κι' ὅμως αἰσθάνονταν μιὰ τύψη μέσα τῆς, ὅτι αὐτὴ εἶταν ὁ ἠθικὸς αὐτουργὸς ἐκείνου τοῦ μαρτύριου καὶ ἤθελε νὰ κἀνῃ κάτι γιὰ νὰ ξαλαφρώσῃ τὴν καρδιά τῆς. Φώναξε ἓναν ὑπηρετῆ καὶ τοῦ εἶπε.

— Πάρ' αὐτὸ τὸ δύστυχο τὸ ζῶο καὶ θᾶψτο κάπου! Τὸ καϊμένο! τὸ καϊμένο! Παρ' καὶ τὸ τομάρι του. Βάλ' τὸ κορμὶ καὶ τὸ κεφάλι μὲς στὸ τομάρι καὶ θᾶψ' τα ὅλα μαζί.

Ὁ ὑπηρετῆς ἔκανε ἄμεσως κατὰ πῶς τοῦ εἶπε ἡ μάνα μου καὶ βγήκε ἔξω.

Ἦστερα ἡ μάνα μου εἶπε μὲ βαρύνουσα λύπη.

— Ἄς εἶναι λησμονημένα ὅσα κοπιᾶ μῶχει φέει! Μήπως τῶκανε ἀπὸ

κακία; Ἔτσι εἶναι φτιαχμένο ἀπὸ τὸ Θεὸ αὐτὸ τὸ ζῶο, νὰ τρώῃ κόττες! Τί φταίει αὐτὸ; Τὸ καϊμένο τὸ ζῶο. Τοὺς κακούργους, τί τῶκανε καὶ! Τοὺς ἀντίχριστους!

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἐσπούγγισε τὰ μάτια τῆς μὲ τὸ μαντήλι.

Ἀπὸ τότε, ὅταν γερᾶκι, ἢ ἀλεπού, ἢ κουνάβι ἀρπαζαν κόττες μας, δὲν λυπιώνταν, οὔτε καταριώνταν, σὰν ἄλλοτε, ἀλλὰ θυμούμενη τὸ μαρτύριο τῆς Κουτσοκοράκως, ἔλεγε.

— Τί νὰ κάνουσι; Ἔτσι εἶναι ἀπὸ τὸ Θεὸ φτιαχμένα νὰ τρῶν κόττες καὶ τρῶν ὅταν μπορούν νὰ φᾶν!

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Τὸ δράμα ποῦ ἐσύνθεσε ὁ περιφημὸς Καλιδάσας τὸ λεγόμενον « Ἡ Μαλάβικα καὶ ὁ Ἀγνιμίτρας. »

*Ἐκεῖνος ὁ στεκάμενος σιὴ μονοκρατορία,
Ἐκεῖνος τὸ πολύκαρπο καὶ βαγισμένο δέντρο,
Ποῦ ὅμως τομάρι νύνεται κι' ἄλλο σκουρὶ δὲν ἔχει
Ποῦ εἶναι ἐνωμένος πάντα του μὲ τὴν ἀγαπητὴ του,
Κ' εἶναι ὅμως μεγαλύτερος ἀπ' ὄσους ἀσκητιάδες
Τὸ νοῦ σὲ τίποτα αἰσθαντὸ ποτὲ δὲν προσηλώνουν,
Ὁ Σίβας ποῦ μὲ τὲς ὀχρῶ φαιτόμενες μορφές του
Τὸν κόσμον ὀλάκαιρο βασιᾶ, χωρὶς ὑπερηγάεια
Ἐκεῖνος κάθε σκοτεινὴν ἐνέργεια ἀπ' τὴν ψυχὴ σας
Ἄς ξεμακραίνει, δείχοντας σ' ἐοᾶς τὸν ἴσιο δρόμο. (1)*

Στὸ τέλος τῆς εὐλογίας.

Ο ΘΕΑΤΡΑΡΧΗΣ (κοιτάζοντας πρὸς τὰ παρασκήνια.) Σύντροφε, ἔλα ἐδῶ τῶρα. (Ἔρχεται ὁ βοηθός του.)

Ο ΒΟΗΘΟΣ. Κύριε, ἐδῶ εἶμαι.

(1) Ὁ Θεὸς Σίβας, ποῦ γιὰ τοὺς λατρευτῆς του εἶναι ὁ ἀνώτερος τοῦ Ἰνδικοῦ πανθέου, εἶναι ὁ Θεὸς τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς παλιγγενεσίας. Μαζὶ μὲ τὸ δημιουργὸ Βράhma καὶ τὸ συντηρητὴ τῆς κοσμικῆς ἁρμονίας Βισνου ἀποτελοῦν τὴν Ἰνδικὴν Τριάδα. Ὁ Καλιδάσας δοξολογεῖ τὴν ταπεινοφροσύνην τοῦ Θεοῦ ποῦ ἂν καὶ παντοκράτορας εἶναι ντυμένος σὰν ἀσκητῆς, καὶ προστρίβεται στὴν κατάνυξιν ἂν καὶ εἶναι ἐνωμένος μὲ τὴν ἀγαπημένην του θεᾶ τὴν Πάρβατην ἢ Οὔμα. Κατὰ τὸ μῦθον ἡ ἔνωσις τοῦ Σίβα καὶ τῆς Πάρβατης ἦταν τόσο τέλεια, ποῦ τὸ κορμὶ τῆς θεᾶς ἐμπῆκε ὀλάκαιρο στὸ δικὸν του καὶ ἔγινε ἡ δεξιὰ μεριὰ του. Οἱ ὀχρῶ φαινόμενες μορφῆς τοῦ Σίβα ἀριθμοῦνται ἀπὸ τὸν Καλιδάσαν στὴν προσευκὴ τῆς Σακούνταλας καὶ εἶναι τὸ νερὸ, ἢ φωτιᾶ, ὁ θυσιαστῆς ἱερέας, τὸ φαγγάρι, ὁ ἥλιος, ὁ αἰθέρας, ἡ γῆ, ὁ ἀέρας.

Ο ΘΕΑΤΡΑΡΧΗΣ. Είμαι διορισμένος από τούτη τή συνάθροιση νά παραστήσω τὸ ἔργο πού ἔγραψε ὁ Καλιδάσας, τὸ νέο δράμα τὸ λεγόμενο: «Ἡ Μαλάβικα καὶ ὁ Ἀγνιμίτρας» σὲ τούτην τὴν καινούργια γιορτὴ τῆς Ἀνοιξῆς. Ἄς ἀρχινήσει λοιπὸν τὸ τραγούδι.

Ο ΒΟΗΘΟΣ. Ὅχι, ὄχι! γιατί παραμελῶντας τὰ γραφίσματα, τοῦ Μπχάσκα, τοῦ Σάκουιλα, τοῦ Καβιπούτρα, καὶ τῶν ἄλλουῶν, πούναι πολυζακουσμένοι, ἐπροτιμήθηκε τὸ ἔργο τοῦ Καλιδάσα. ἐνοῦ ποιητῆ πού ζεῖ ἀκόμη;

Ο ΘΕΑΤΡΑΡΧΗΣ. ὦ, ἀποδειχτηκε πῶς δὲν ἔχεις λογικὸ! Κοίτα:— Ὅχι τὸ κάθε τι ἀπὸ τὰ παλιὰ εἶναι καλὸ γιὰ τούτο· οὐδὲ κάθε ποίημα, γιατί εἶναι καινούριο, εἶναι καὶ ἀξιοκατάκριτο. Οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι, ἀφοῦ ζετᾶσουν, προτιμοῦν ἀπὸ τὰ δύο τὸ ἓνα, ὁ κουτὸς ἔχει γνώμη πού πρέπει νά ὀδηγηθεῖ ἀπὸ τὴν πίστη ἐνοῦ ἄλλουνοῦ.

Ο ΒΟΗΘΟΣ. Οἱ ἀρεντάδες θάναξ ἢ ἀπόδειξη.

Ο ΘΕΑΤΡΑΡΧΗΣ. Λοιπὸν κάμε γλήγορα. Ἐπιθυμῶ νά πράξω κατὰ τὴ διαταγὴ τοῦ κοινοῦ, πού τὴν ἐδεχτηκε πρωτύτερα. Ὅπως καὶ τούτη ἡ δούλα τῆς βασίλισσας Δχαρινῆς εἶναι ἐπιδεξία σὲ τὸ θέλημά της. (Φεύγουν καὶ οἱ δύο)

Τελειώνει ὁ πρόλογος.

"Εργεταί μίαν σκιάδα.

Η ΣΚΛΑΒΑ. Ἡ βασίλισσα Δχαρινὴ μ' ἐπρόσταξε νά ρωτήσω τὸν κύριο Γαναδάσα, τὸ δάσκαλο τοῦ χοροῦ, τί λογῆς μαθήτρα εἶναι ἡ Μαλάβικα σὲ τὸν χορὸ πού λογίεται Τσχαλικῆς καὶ πού τὸ μάθημά του τῆς τόχει ἀρχίσει εἶναι τώρα λίγος καιρὸς. Γιὰ τούτο πηγαίνω στὴν αἴθουσα τοῦ τραγουδιστοῦ. (Περιφέρεται.)

"Εργεταί μ' ἓνα στολίδι σὲ τὸ χέρι μίαν δευτέρην σκιάδα.

Η ΠΡΩΤΗ (κοιτάζοντας τὴν δευτέραν.) Αἰ Καουμούδικα, ποῦθε σοῦ ἤρθε αὐτὴ ἡ ἐξυπνάδα νά διαβαίνεις ἐδῶθε ἀπὸ σιμά μου καὶ νά μὴ μοῦ ρίχνεις οὔτε μίαν ματιά;

Η ΔΕΥΤΕΡΗ. ὦ, ἡ Βακουλαβάλικα! Ἐνῶ ἐπαρκατηροῦσα, ἀγαπημένε, τὸ ποθητὸ τούτο δαχτυλίδι, πού ἔχει μίαν δρακοντοσφραγίδα καὶ πού τὸ φερνα ἀπὸ τοῦ τεχνίτη στῆς βασίλισσας, ἔπεσα σ' ἀνασκύντημά σου.

Η ΠΡΩΤΗ (κοιτάζοντας.) Μὲ δίκιο καρφόνεται τὸ βλέμμα σου. Ἡ ἄκρη τοῦ χεριοῦ σου φαίνεται σὰν ἀνθισμένη μὲ Καισαρολούλουδα ἀπὸ τες ἀχτίδες πού βγάζει αὐτὸ τὸ δαχτυλίδι.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ. Καὶ γιὰ πού εἶσαι κινημένη;

Η ΠΡΩΤΗ. Κατὰ τὴν προσταγὴ τῆς βασίλισσας πηγαίνω νά ρωτήσω τὸ δάσκαλο τοῦ χοροῦ, τὸν κύριο Γαναδάσα, ποιά εἶναι ἡ προκοπὴ τῆς Μαλάβικας σὲ τὸ μάθημα.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ. Ἀγαπημένη, πῶς, ἀφοῦ μίαν τέτοια δουλειὰ τὴν ἐκρατοῦσε μακριά, ὁ βασιλεὺς τὴν εἶδε;

Η ΠΡΩΤΗ. Ἄ εἶδε τὴ μορφή της στὴν εἰκόνα σὲ τὸ πλευρὸ τῆς βασίλισσας.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ. Καὶ πῶς;

Η ΠΡΩΤΗ. Ἄκουε. Ἡ βασίλισσα εἶχε πάει στὴν πινακοθήκη, κ' ἐνῶ ἔστειλε κοιτάζοντας τὴ χρωματιστὴ ζωγραφιὰ τοῦ δασκάλου, πού οἱ μωγιές της ἦταν ἀκόμη νεπές, ἔφτασε ὡς τόσο ἐκεῖ ὁ ἀφέντης.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ. Καὶ τότες;

Η ΠΡΩΤΗ. Ὁ βασιλεὺς, ἀμέσως ἔπειτα ἀπὸ τοὺς χαιρετισμούς, ἐκάθισε στὸν ἴδιον θρόνον, μὲ τὴν βασίλισσα καὶ κοιτάζοντας τὴν κόρη, πού στὴ ζωγραφιὰ ἦταν ἀνάμεσα στὲς ὑπηρετρες τῆς βασίλισσας, ἐρώτησε τὴν βασίλισσα.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ. Τί ἐρώτησε;

Η ΠΡΩΤΗ. Καινούργιο πρόσωπο εἶναι αὐτὴ ἡ κόρη ἡ ζωγραφισμένη σιμά στὴ βασίλισσα; τί ὄνομα ἔχει;

Η ΔΕΥΤΕΡΗ. Ἡ προσοχὴ ἀληθινὰ στρέφεται ἀπένου στὲς ἐξαιρετικὲς ὀμορφιές. Καὶ λοιπὸν;

Η ΠΡΩΤΗ. Τότες ὁ βασιλεὺς στενοχωρημένος, γιατί ὁ λόγος του ἐκαταφρονιόταν, ἄρχισε νά ἐπιμένει ρωτῶντας πάλι τὴν βασίλισσα, τότες ὁμως ἡ βασίλισσα Βασουλάζημ τοῦ εἶπε: «Ἀφέντη, αὐτὴ εἶναι ἡ Μαλάβικα.»

Η ΔΕΥΤΕΡΗ (χαμογελώντας.) Ἐτσι βέβαια φέρονται τὰ παιδάκια. Μὰ λέγε καὶ τὰ ἐπίλοιπα.

Η ΠΡΩΤΗ. Τί ἄλλο; Τώρα ἡ Μαλάβικα εἶναι τελειωτικὰ ἀποκλεισμένη ἀπὸ τὰ βλέμματα τοῦ βασιλέα.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ. Αἰ, κάμε τώρα τὸ θέλημά σου, ὡς καὶ γὰρ θά πάρω τῆς βασίλισσας αὐτὸ τὸ δαχτυλίδι. (Φεύγει)

Η ΠΡΩΤΗ (περιφέρεται καὶ κοιτάζει.) Ὁ δάσκαλος τοῦ χοροῦ βγαίνει τώρα ἀπὸ τὴν αἴθουσα τῆς μουσικῆς. Ἄς τοῦ φανερωθῶ λοιπὸν τώρα. (Περιφέρεται.)

"Εργεταί ὁ Γαναδάσας.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Ναι ὁ καθενὰς ἀληθινὰ στοχάζεται τὴν οἰκογενειακὴν του

ἐπιστήμη (1) πολυαξιζούμενη. ὁμοίως ἡμεῖς γιὰ τὴν τέχνη τοῦ χοροῦ δὲν ἔχουμε ἀδίκως τὸ ἀξίωμα. Βέβαια—οἱ μάντιδες τοῦ Βαίδα (2) μνημονεύουν τὸ χορὸν ὡς ἔργον ἀρεστοῦ μπρὸς στὰ μάτια τῶν θεῶν, ὁ Σίβας, ἐνῶ τὸ κορμί του εἶναι ἐνωμένο μετ' ἑξῆς Οὐμάς. (3) τὸν ἔχει χωρήσει σὲ δύο· οἱ πολυποικίλοι τρόποι του δείχνουν κ' ὅλας τὴν πορεία τοῦ κόσμου, πούχει γεννηθεῖ ἀπὸ τὲς τρεῖς ιδιότητες. (4) μοναχὰ ὁ χορὸς εἶναι χαρὰ γιὰ τοὺς ἀθρώπους ὅλους, κ' ἄς εἶναι οἱ ὄρεξες τους τελείως διαφορετικές.

Η ΒΑΚΟΥΛΑΒΑΛΙΚΑ (σιμώνοντας). Κύριε, σὲ χάρητό.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Καλή μου, πολλά τὰ χρόνια σου.

ΒΑΚΟΥΛΑΒΑΛΙΚΑ. Κύριε, ἡ βασίλισσα ρωτᾷ: « Ἡ μαθήτρα σου δὲ σὲ πολυθασιάζει ὡς πού νὰ νικήσει τὸ μάθημα; »

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Καλή μου, ἄς μάθει ἡ βασίλισσα πῶς ἡ Μαλάθικα εἶναι παρὰ πολὺ ἐπιδέξια καὶ νοητική. Τί χρειάζονται τὰ πολλὰ τὰ λόγια; — Ὅποιον παντομιμική κ' ἂν τῆς διδάχῃ ἐγὼ στὸν κύκλο τῆς παράστασης, αὐτὴν τὴν ἴδια, γιατί τὴν κάνει ἀκίρη καλλίτερα, μού τὴν ξαναδιδάχνει ἡ κόρη.

ΒΑΚΟΥΛΑΒΑΛΙΚΑ (κατὰ μέρος.) Ἐμὲ μού φαίνεται πῶς θὰ ξεπεράσει τὴν Ἰραβήτη. (Δυνατά.) Ἡ μαθήτρα σας ἔχει ἀπολάβει τώρα τὸ σκοπό της, ἀφοῦ γι' αὐτὴν χαιρόνται τόσο οἱ δασκάλοι τῆς.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Καλή μου, γιατί τέτοιας λογῆς μαθήτρα εἶναι δυσκολόβρετη, σὲ ἐρωτῶ: ποῦθε ἔφεραν τῆς βασίλισσας αὐτὴν τὴν τεχνήτρα;

ΒΑΚΟΥΛΑΒΑΛΙΚΑ. Ἡ βασίλισσα ἔχει ἕναν ἀδερφὸ ἀπὸ κατωτέρη τάξη, πού ὀνομάζεται Βιρασαίνας. Αὐτὸν ὁ βασιλεὺς τὸν ἔβαλε νὰ φυλάει ἕνα κάστρο στὰ σύνορα, στὸ φρούδι τῆς Νάρμαδας, καὶ κείνος ἔστειλε χάρισμα τῆς ὑπερλαμπρῆς βασίλισσας τούτην τὴν κορασίδα, λέγοντας πῶς ἦταν ἀξία γιὰ τὴ θέση τῆς χορεύτριας.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. (Κατὰ μέρος.) Ἐγὼ βάνοντας βᾶση στὸ πρᾶσθημά της, τὴ στοχάζομαι γυναίκα μετ' ἐντέλεια. (Δυνατά.) Καλή μου, θὰ με δοξάσει καὶ μένα. Ναι.—Ἡ τέχνη τοῦ δασκάλου παραδομένη σ' ἐξκίρητους μαθητὰδες γίνεται ἀνώτερη, ὅπως καὶ τὸ νερὸ τῶν γενιῶν μέσα στὸ κοχύλι τῆς πίννας, γίνεται μαργαριτάρι.

(1) Στὴν Ἰνδία κάθε ἐπάγγελμα εἶναι κληρονομικό.

(2) Οἱ ποιητὲς τοῦν ἁγίων βιβλίων τῆς βραχμανικῆς θρησκείας.

(3) Σ' ἕνα κορμὶ ἐνωμένοι, ὁ Σίβας χορεύει τὸν ἄγριο χορὸ καὶ ἡ γυναίκα του τὸν ἤμερο.

(4) Καλωσύνη, πάθος καὶ σκότος.

ΒΑΚΟΥΛΑΒΑΛΙΚΑ. Κύριε! καὶ πού εἶναι τώρα ἡ μαθήτρα σας;

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Τώρα λίγο, ἀφοῦ τῆς ἐδίδαξα μίαν παντομιμική, πού ἔχει τοὐλάχιστο πέντε μέρη, τῆς ἐπαρᾶγγελα: « Ἀναπύου. » Καὶ κείνη ἐπῆγε στὸ στρογγυλὸ παράθυρο πού κοιτάζει τὴ μακρουλὴ λίμνη, καὶ στέκει ἐκεῖ χαιρόμενη τὸν ἀέρα.

ΒΑΚΟΥΛΑΒΑΛΙΚΑ. Λοιπὸν, κύριε, ἀπολύσε με τώρα γιὰ νὰ μεγαλώσω ἀκόμα τὸ ζῆλο της φανερόνοντας της τὴν εὐχαρίστησή σου.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Ἴδές τὴ φιλενάδα σου· καὶ γὰρ ὁ ἴδιος, ἔχοντας μίαν στιγμὴ ἀδειὰ πηγαίνω σπιτί μου. (Φεύγουν κ' οἱ δύο.)

Τελειώνει ὁ πρόλογος τῆς πρώτης πράξης.

* Ἔρχεται ὁ βασιλεὺς καθισμένος, καὶ σιμά του, κρατῶντας μίαν γραφὴν στὸ χέρι, ὁ ὑπουργός, καὶ ἡ συνοδεία, πού στέκεται παράμερα.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ (κοιτάζοντας τὸν ὑπουργὸ πού ἔχει διαβάσει τὴ γραφὴν.) Βαρχάτακα, τί ἐργάζεται ὁ βασιλεὺς τῶν Βιδάρβων; (1)

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ. Τὴν καταστροφή σου.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Ἐπιθυμῶ τώρα νὰ μάθω τὰ μαντάτα.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ. Αὐτὸ; τώρα τώρα σοῦ ἀποκρίνεται μετ' αὐτὰ.—« Ἡ εὐγενεία σου μού παραγγεῖλε.—« Ὁ γιός τοῦ ἀδερφοῦ τοῦ πατέρα σου, τὸ βασιλόπουλο ὁ Μαδχαθασαίνας, πούχε δώσει τὸ λόγο του νὰ συγγενεφετῆ «μαζῆ μου, ἐνῶ εἰμίμωνε τὰ μέρη μου, στὸ δρόμο ἔχει πιαστεί ἀπὸ τὸ «φύλακα τοῦ συνόρου σου, πού ἔπεσε καταπάνου του. Ἐσὺ λοιπὸν, ἀπὸ ἀνασχοπή γιὰ ἐμένα, πρέπει νὰ τὸν ἐλευτερώσῃς μαζῆ μετ' ἡ γυναίκα του καὶ τὴν ἀδερφή του. » Δὲ γνωρίζεις ὁμοίως ποῖ εἶναι τὸ φέρσιμο τῶν βασιληάδων μετ' αὐτοὺς μονάρχες πού στῆν καταγωγή εἶναι ὁμοίοι σου. Ἀπὸ τὰ τώρα ἡ εὐγενεία σου πρέπει νὰ μείνεις ἀδιάφορος. Ἡ ἀδερφή του ὁμοίως ἐχάθηκε στὸ ἀνακάτωμα τοῦ πιασίματος· γιὰ τοῦτο θὰ προσταξῶ νὰ βρεθεῖ, Ἄλλὰ δίχως ἄλλο ἡ εὐγενεία σου θὰ ἐλευτερώσῃς ἀπὸ ἐμένα τὸ Μαδχαθασαίνα. Ἄκουε τοὺς ὄρους μου. Ἄν ἡ εὐγενεία σου ἐλευτερώσῃς τὸν ἀξίον ὑπουργὸ μου, πούναί καὶ γυναικᾶδερφός μου, καὶ πού τὸν ἔχεις πιασμένον, τότες ὡς κ' ἐγὼ τὴν ἴδια μέρα θὰ ἐλευτερώσω ἀπὸ τὰ δεσμὰ τὸ Μαδχαθασαίνα. »

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ (θυμωμένος). Πῶς! αὐτὸς μὴ γνωρίζοντας τὸν ἑαυτό του μετ'

(1) Οἱ Βιδάρβες εἶναι λαὸς τῆς Κεντρικῆς Ἰνδίας στὰ Οὐνδία βουνά· ἡ πρωτεύουσά τους ἐλεγχόταν Κουνδινάποῦρα (σήμερον Kundapur.)

μεταχειρίζεται ίσια κι' όμοια! Βαρχάτακ, φυσικός έχτρος μου και αντίθετός μου είναι ο Βιδαρθβίτης. Για τούτο λοιπόν πρόσταξε ένα μου άσκίρι να βαδίσει ενάντια στο Βιρασαίνα, για να ξεγενιάσει εκείνον που στέκεται με τó μέρος τών πολέμων μας.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ. Καθώς προστάζει, μεγαλειότατε.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Άλλά τί στογάζεσαι ό ίδιος!

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ. Ό μεγαλειότατος έμίλησε ό,τι δείχνει τó βιβλίο: — «Ό έχτρος που από λίγον καιρό στέκεται στο βασιλικό άξίωμα, γιατί δεν έχει στέρες ρίζες στην καρδιά του λαού του, είναι εύκολο να ξεριζωθεί, όπως και τó δέντρο, όταν είναι αδυνατισμένο από τó μεταφύτεμα.»

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Ψεύτικος βεβαιαδέν είναι ό λόγος του ποιητή του βιβλίου· άφου λοιπόν ό στρατάρχης καταλάβει αυτόν τó σκοπό, κάμε τον να ξεκινήσει.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ. Μάλιστα. (Φεύγει.)

Ή συνοδεία στέκεται γύρω στο βασιλέα, ό καθένας σύμφωνα με τή δουλειά του. Έρχεται ό ξεφαντωτής.

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Εκείνος ό αφέντης μου, ό βασιληάς, μ' έπρόσταξε: — «Γαουτάμα, σκέψου τώρα έναν τρόπο για να ιδώ σωματικά τή Μαλάβια, που τήν εικόνα της τήν είδα καταλαχού.» Κ' έγώ έτσι έκαμα και τώρα θά του τó προσφέρω. (Περιφέρονται.)

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ (βλέποντας τόν ξεφαντωτή.) Νά τος ό άλλος ύπουργός τής ξεφάντωσης; έπλάκωσε έδώ.

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ (σιμόνοντας.) Άς είσαι εύτυχισμένος, Κύριε.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ (κουτώντας τó κεφάλι.) Κάθισε έδώ. (Ό ξεφαντωτής καθίζει.) Τó μάτι του λογισμού σου έδούλεψε για ναύρει ένα σκέδιο για τó σκοπό μας;

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Ρώτα για τήν έπιτυχία τής δουλειάς.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Και πώς;

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ (σε' αὐτή.) Έτσι. (Τού κουβενιάζει.)

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Καλά, σύντροφε· τó άρχίνισμα είναι τετραπέρατο τώρα, κι' άς είναι ή έπιτυχία δυσκολοκατόρθωτη, έμεις έλπίζουμε σ' αυτό τó πιχειρισμά σου. Ναί. — Ό εξαίρετος άνθρωπος μαζί μ' ένα σύντροφο μπορεί να φέρει σε τέλος μία δουλειά μεπερδεμένη χωρίς λυχνάρι ούτε ένας πούχει μάτια δε βλέπει στο σκοτάδι ένα πράμα που φαίνεται.

ΜΙΑ ΦΩΝΗ. (Πίσω από τή σκηνή.) Φτάνει, φτάνει! πολύ έλογοτριβήσαμε. Μπρός στα μάτια του βασιλέα θά φανερωθεί ποιός από έμας τούς δύο είναι ό καλλήτερος ή ό χειρότερος.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ (άκούοντας.) Φίλε, τούτο είναι τó λουλούδι του δέντρου τής έξυπνότητας σου άνοιγμένο.

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Θένα ιδείς και τόν καρπό. (Έρχεται ό αὐλαρχης.)

Ο ΑΥΛΑΡΧΗΣ. Μεγαλειότατε, ό ύπουργός σου παραγγέλει: «Έγινηκε ή προσταγή του αφέντη» — Ό Χαραδάττας κι' όλκας και ό Γαναδάσας — που και οι δύο είναι δάσκαλοι τής μιμικής, και που ποθούν και οι δύο να νικήσουν ό ένας τόν άλλον, αποφάσισαν να σε ιδούν και φανερά αυτοί είναι σα δύο πάθη σωματωμένα.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Κάμε τους νάρθουν.

Ο ΑΥΛΑΡΧΗΣ. Καθώς προστάζει, μεγαλειότατε. (Φεύγει, κ' έρχεται μαζί με τούς δύο δασκάλους.) Προς έδώ, προς έδώ, Κύριε.

Ο ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ (κοιτάζοντας τó βασιλέα.) Ω, δυσκολοσίμωτος είναι ό μεγάλος βασιλέας. — Όχι, δε μου είναι καθόλου άγνωστος, ούτε καθόλου δυσάριστος· κι' όμως σιμά του με πάνει τώρα τρεμούλα· καθώς ή θάλασσα με τά νερά της, κάθε στιγμή εκείνος στα μάτια μου είναι καινούριος και πάντα καινούριος.

ΧΑΡΑΔΑΤΤΑΣ. Μεγάλος φωστήρας είναι αληθινά εκείνος έχοντας ανθρώπου μορφή. Άληθινά — Μαζή με τόν αὐλαρχη που περιφέρονται γύρω στο θρόνο του, ήρθα στην πόρτα, άφου μ' άρισαν να διαθώ οι άνθρωποι πούναι για τούτο διαρισμένοι, όμως οι λάμπες τής ματιάς του, πούναι άλλου στραμμένη, χωρίς αυτός να προσφέρει λόγο, μ' έμποδιζουν, μου φαίνεται, πάλι να προχωρήσω.

Ο ΑΥΛΑΡΧΗΣ. Αυτός είναι ό μεγαλειότατος, όρίστε, Κύριε.

ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ (σιμόνοντας.) Άς νικάει ό μεγαλειότατος.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Καλώς ήρθατε, Κύριε. (Κοιτάζοντας τή συνοδεία.) Δύο καθίσματα σ' αυτούς τούς κυρίους. (Και οι δύο καθίζουν στα καθίστρια, που έφεραν οι υπηρέτες.) Γιατί ήρθατε και οι δυο μαζί έδώ τούτην τήν ώρα πούναι για μάθημα;

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Άς άκούσει ό μεγαλειότατος. Έγώ έκαλοδιδάχτηκα τήν έπιστήμη τής μιμικής από τó Σουτίθρα, (1) και ό βασιληάς και ή βασίλισσα μ' έπαράδεχτηκαν και μούδωσαν δουλειά.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Κατάβαθα τó γνωρίζω. Και λοιπόν;

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Αυτός ό Χαραδάττας μ' έπεργέλασε μπρός σε σημαντικά πρόσωπα, «όμοιος δεν είσαι μήτε με τή σκόνη τών ποδιών μου,» μούπε.

ΧΑΡΑΔΑΤΤΑΣ. Μεγαλειότατε, εκείνος έπρωτοστάθηκε ό ύβριστής. «Με- (1) Κάποιος δάσκαλος τής σκηνηκής τέχνης τόνόμά του έηλοι: «άπατητής του καλού».

ταξύ μας, έλεγε, υπάρχει αληθινά τόση διαφορά, όση μεταξύ τής θάλασσας και του βάλτου. » Για τούτο, κύριε, εξέτασε μας ό ίδιος στην έπιστήμη μας: ό ίδιος, μεγαλειότατε, γενού κριτής, αφού έχεις γνωρίσει τή διαφορά μας.

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Αρμόδιο είναι αυτό για τό βασιλέα και τό παραδέχεται.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Κεφάλαιο πρώτο: Προσεχτικός ό μεγαλειότατος άς στρέξει ν' ακούσει.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Στάσου· ή βασίλισσα θά νομίσει πώς παίρνω μέρος για τόν έναν ή για τόν άλλον· γι' αυτό ή κανονική δίκαση θά γίνει μπροστά της και μπροστά στη σπουδασμένη Καούσιχη.

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Σωστά μιλεί ό αφέντης.

ΟΙ ΔΥΟ ΔΑΣΚΑΛΟΙ. Καθώς άρέσει τού μεγαλειότατου.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Μαουδγάλια, ανάφερε τούτο τó περιστατικό και κράζε τή βασίλισσα αντίμα με τή σπουδασμένη Καούσιχη.

Ο ΑΥΛΑΡΧΗΣ. Καθώς προστάζει, μεγαλειότατε. (Φεύγει και ξανάρχεται μαζί με τή βασίλισσα και τή βουδίστρα καλογρηά.)

Ο ΑΥΛΑΡΧΗΣ. Πρός έδώ προς έδώ, Κυρίες.

Η ΔΧΑΡΙΝΗ (κοιτάζοντας τήν καλογρηά.) Δοξασμένη, πώς σου φαίνεται ή κρισολογία τού Χαράδαττα και τού Γαναδάσα;

ΚΑΟΥΣΙΚΗ. Όχι, μόν έχεις έγνοια πώς τó μέρος σου θά νικηθεί· δέ θά καταβάλει τó Γαναδάσα ό αντίθετός του.

ΔΧΑΡΙΝΗ. Και έτσι άν είναι, όμως και τότες ή χάρη τού βασιλέα μπορεί νά δώσει τήν προτίμηση σ' εκείνον.

ΚΑΟΥΣΙΚΗ. Αϊ Κυρία, σκέψου πώς κ' ή ίδια φορείς τόν τίτλο βασίλισσας· κοίτα: — Ό ήλιος δείχνει τήν υπερβολική του λάμψη, γιατί τόν τρογυρίζει ή μέρα· αλλά και τó φεγγάρι τρογυρισμένο από τή νύχτα παίρνει μεγαλειό.

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Ωμίμενα, ώμίμενα· επλάκωσε ή βασίλισσα και μπροστά της πορεύεται ή συντρόφισσά της, ή σπουδασμένη Καούσιχη.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Τήνε βλέπω· είναι κείνη που — μαζί με τήν άσκητοντυμένη, Καούσιχη, φαίνεται στολισμένη με λαμπρά φορέματα εύτυχίας, πα-

ρόμια με τόν τριπλό Βαίδα, σωματωμένο μαζί με τήν έπιστήμη τής Κοσμοφυγής. (1)

Η ΚΑΟΥΣΙΚΗ (σιμόνοντας). Άς νικαι ό μεγαλειότατος.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Σε χαιρετώ, δοξασμένη.

ΚΑΟΥΣΙΚΗ. Και τών δυονών, πώχουν δυνατό γεννοβόλι, πώχουν τήν ίδια ύπομονή. τής Δχρινής και τής γής τής θρέφτας τών ζωντανών, άς εισαι για έκαστό χινοπώρους ό άντρας τους. (2)

ΔΧΑΡΙΝΗ. Νίκη, νίκη σ' έσέ, εύγενή σύζυγέ μου.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Καλώς ήρθες, βασίλισσα. (Κοιτάζοντας τήν καλογρηά.) Δοξασμένη, λάβε τήν καλωσύνη νά καθίσεις. (Όλοι καθίζουν.) Δοξασμένη, πρέπει νά αναλάβεις τó αξίωμα τού κριτή για τούς δύο αυτούς αφέντες, τó Χαράδαττα και τó Γαναδάσα που ζηλεύονται στην έπιστήμη.

Η ΚΑΟΥΣΙΚΗ (χαμογελώντας) Φτάνει με τó περγελιό! Όταν κανείς βρίσκεται στη χώρα, πηγαινεί στο χωριό για τήν ζετίμωση ενού πετραδιού;

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Όχι, έτσι δέν είναι· ή σπουδασμένη Καούσιχη είναι αληθινά δοξασμένη· έγώ και ή βασίλισσα έχουμε μεροληψίες.

ΟΙ ΔΥΟ ΔΑΣΚΑΛΟΙ. Καλά έμίλησε ό μεγαλειότατος· ή δοξασμένη που δέν κλίνει για κανέναν από τούς δύο μας, άς στρέξει νά κρίνει τά σφάλματά μας.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Άς άρχίσει λοιπόν ή κρίση.

ΚΑΟΥΣΙΚΗ. Μεγαλειότατε, ή έπιστήμη τού χορού έχει βέβαια κυριώτερο άντικείμενο τήν εφαρμογή. Τι χρειάζονται λοιπόν έδώ οι κουβέντες; μά πώς σκέφτεται ή βασίλισσα;

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Αφού με ρωτάς, σου λέω πώς δέ μ' άρέσει ή κρισολογία τους.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Μεγαλειότατη, δέν πρέπει νά μ' αφήσεις νά γνωρίσω τήν ταπεινώση, πώς ή μαθησή μου είναι όμοια με τή δική του.

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Ω, άς ιδούμε τó σκούνημα τών κριαριών. Γιατί νά παίρνουν πλερωμή στα περιττά;

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Λοιπόν οι καυχάδες σ' άρέσουν;

(1) Η βασίλισσα παραβάλλεται για τή λαμπρότητά της με τά άγια βιβλία, τούς Βαίδες, ή άσκήτρα με τή φιλοσοφία.

(2) Ό βασιλέας είναι ό άντρας τής γής.

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Όχι, όχι, εύκολοθύμωτη· αλλά πώς θα ήσυχάσουμε χωρίς να νικηθεί ο ένας από τους δύο μουστωμένους, ελέφαντες, που μαλόσσουν μεταξύ τους;

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Δοξασμένη, έγκρατήρησες βέβαια την εξαίρετη κατάσταση του κορμιού τους.

ΚΛΟΥΣΙΚΗ. Μάλιστα.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Και τί άλλο λοιπόν τώρα πρέπει ν' αποδείξουν;

ΚΛΟΥΣΙΚΗ. Αυτό επιθυμώ να είπω. — Άνώτερη μπορεί νάναι τοῦ ένοῦ ή τέχνη κλεισμένη μέσα στον έαυτό του, εξαίρετο του άλλου του το διδάγμα. Όποιος και τα δύο τα κατέχει, αυτός αληθινά πρέπει να βαλθεί στην πρώτη θέση ανάμεσα στους διδάχους.

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Άκούσατε κ' οι δύο σας, Κύριοι, το λόγο της δοξασμένης· ή απόφασή της, που θάναι γιομάτη σοφά δικάσματα, θάναι στηριγμένη άπάνου στο σύστημα της διδαχής σας.

ΧΑΡΑΔΑΤΤΑΣ. Πολύ μās άρέσει.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Μεγαλειότατη, έτσι είναι.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Άν όμως ή κουταμάρα λερώνει του μαθητή τη διδασκαλία, είναι άρα γε τοῦτο σφάλμα του δασκάλου;

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Βασίλισσα, έτσι συμβαίνει· ο δάσκαλος, που παραδέχεται άδείξιους, άποδείχνει άδυναμία μυαλού.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ (στην Καούσιχη μόνο.) Πώς να κάμω τώρα; (Δυνατά, κοιτάζοντας το Γαναδάσα.) Φτάνει τώρα· κάνοντας την επιθυμία σου, γένεσαι αίτια κόπου για τον εύγενή, σύζυγό μου. Πάψε το άσκοπο κατάπιασμα.

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Σωστά μιλεί, ή κυρία· ο Γαναδάσα, άπόλαψες το άξίωμα του μουσικοδιδάσκαλου, τι σου χρειάζονται οι κρισολογίες, όπου είναι εύκολο να μείνεις όπισω, έσένα που τρώς τα γλυκίσματα, τα χαρισμένα, της Σαρασβάτης; (1)

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Αυτό είναι το αληθινό νόημα της όμιλίας της βασίλισσας· άκουσε όμως τώρα ένα λόγο που είναι σωστός για την περίπτωση:—«Έχω άποχτήσει θέση» έτσι λέει εκείνος που φοβάται την κρισολογία και που υπομένει το βρσίσιμο ενός άλλου· αλλά όποιος έχει έπιστήμη μόνο και μόνο

(1) Σαρασβάτη είναι ή θεά της έπιστήμης· ή Άθηνά των Ινδών. Η άναταμική του δασκάλου είναι προσφορά στη θεά.

για να συντηρεί τη ζωή του, αυτός κρίζεται έμπορος φτηνεπωλητής της μάθησης.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Νειόφερτη είναι ή μαθήτρα σου. Και λοιπόν το φανέρωμα της διδασκαλικής σου, πούναι άθιμέλιωτη, θάναι πρόστυχο.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Γι' αυτό έχω περισσότερο πείσμα.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Δείχτε λοιπόν κ' οι δύο σας της δοξασμένης τη διδασκαλία σας.

ΚΛΟΥΣΙΚΗ. Μεγαλειότατη, αυτό δεν είναι το κανονικό· σφάλμα είναι το να παραδέχεται κανείς την κρίση ένοῦ μοναχού, και αν αυτός είναι πάνσοφος.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ (στην Καούσιχη μόνο.) Τρελλή καλογρηά, αν και είμαι ζυπνή, με παίρνεις για άποκοιμημένην. (Στρέφει το πρόσωπο πειστωμένη. Ο βασιλιάς χάρις στην καλογρηά κοιτάζει τη βασίλισσα.)

ΚΛΟΥΣΙΚΗ. Χωρίς άφορημή, γιατί, ώ φεγγαροπρόσωπη, γέρνεις τες πλάτες του κυρίου εδώ; Οι νοικοκυρές, κι όταν είναι έξουσιάζουσες, θυμούνουν μόνο έχοντας αίτια.

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Έπύργει αίτια βέβαια· πρέπει να προστατέψει εκείνον πούναι με το μέρος της. (Κοιτάζοντας το Γαναδάσα.) Χαρά σου· με την άφορημή του θυμού της βασίλισσας έγλύτωσες· ούτε ο καλοσπουδασμένος έπιδέξιος δεν είναι σ' όλες τες δοκιμές.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Άκουσε μεγαλειότατη· έτσι το παίρνει ο κόσμος· για τοῦτο έχω τώρα θ' άποδείξω στην κρισολογία την τέχνη μου και το διδάγμα μου· ά δε μου το συχωρήσεις θα είπει πώ; με παράτησες. (Θέλει να σηκωθεί από το καθιστήρι του.)

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ (κατά μέρος.) Τί να κάμω; (Δυνατά.) Ό δάσκαλος έξουσιάζει τους μαθητές του.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Πολλήν ώρα είμαι σ' έγνοια γιατί με άπολλούσες. (Κοιτάζοντας το βασιλέα.) Η βασίλισσα έδωκε το θελημα. Πρόσταξε λοιπόν, μεγαλειότατε, σε τί άντικείμενο της μιμικής θα δείξω το διδάγμα μου;

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Σ' ό,τι διατάζει ή δοξασμένη.

ΚΛΟΥΣΙΚΗ. Τι νάχει στο νοῦ της ή βασίλισσα, αυτό με άνησυχάει.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Λέγε άφοβα· θα έξουσιάζει ο άφέντης τους ύπηρετές του.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Κ' έμένα τον, ίδιον, λέγε.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Δοξασμένη, μίλησε τώρα.

ΚΑΟΥΣΙΚΗ. Μεγαλειότατε, ἄς παραστήσουν τὸ χορὸ πού λυγίεται Τσαλίνας, καὶ πού συνοδεύεται ἀπὸ τετραόστιχα τραγούδια: ἔτσι θὰ ἰδοῦμε καὶ τῶν διονῶν τὴν ἀξιόδα ἀπάνου στὸ ἴδιο πρᾶμα, καὶ ἀπὸ αὐτὸ βέβαια θὰ γνωριστῆ ἡ διαφορὰ στὴ διδασκαλία τους.

ΟΙ ΔΥΟ ΔΑΣΚΑΛΟΙ. Ὅπως προστάζεις, δοξασμένη.

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Ἔτσι λοιπὸν καὶ εἰ δὺς σας οἱ χορευτῆς, ἀφοῦ κάμετε στὴν αἴθουσα τῆς παράστασης τὴν ἐτοιμασία τῆς συναλίας, στείτετε τοῦ κυρίου ἐδῶ ἓνα μαντατοφόρο, ἢ κι ὅλας ἄς μᾶς κραζεῖ ἡ ἀντήρα τοῦ τύμπανου.

ΧΑΡΑΔΑΤΤΑΣ. Μάλιστα. (Σηκώνεται. Ὁ Γαναδάσας κοιτάζει τὴ βασίλισσα.)

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ (κοιτάζοντας τὸ Γαναδάσα) Ἄς εἶσαι, κύριε, ὁ νικητῆς. (Οἱ δύο ξεκινῶν.)

ΚΑΟΥΣΙΚΗ. Ἐλάτε: ἐδῶ πάλι.

ΟΙ ΔΥΟ ΔΑΣΚΑΛΟΙ (ξαναρμύζοντας.) Ἐδῶ εἴμαστε κ' οἱ δύο.

ΚΑΟΥΣΙΚΗ. Μιλῶ ἔχοντας δικαίωμα ν' ἀποφασίζω. Ἄς φανιστοῦν καὶ οἱ δύο χορευτῆς χωρὶ στολιδία γιὰ νὰ φαίνεται ἡ ἐπιτηδειότητα τοῦ κορμιού τους: ὀλκίερον.

ΟΙ ΔΥΟ ΔΑΣΚΑΛΟΙ. Χρεῖα δὲν εἶναι νὰ μᾶς διδῆται τοῦτο. (Φεύγουν.)

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ (κοιτάζοντας τὸ βασιλέα.) Ἄνισως καὶ στῆς δουλιές τοῦ βασιλείου τέτοια εἶνε ἡ ἀξιόδα σου, τότες πᾶμε λαμπρᾶ.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Φτάνει μὴν παίρνεις ἀλλοιῶς τὰ πράματα: ἐγὼ ἀληθινά, ὦ ἐσύ πῦσαι γιομάτη ἐξυπνάδα, δὲν ἐτοίμασα τίποτα: τῆς περισσότερες φορές οἱ ἄνθρωποι πῶχουν τὴν ἴδια ἐπιστήμη ζηλεύουν ὁ ἓνας τοῦ ἄλλουνοῦ τὴ δόξα. (1) (Στὰ παρασκήνια ἀκούεται τὸ σήμαμα τοῦ τύμπανου. Ὅλοι ἀποκράζονται.)

ΚΑΟΥΣΙΚΗ. Αἶ, ἄρχισε ἡ μουσική. Ναι. Μοῦ ἀναγκιάζει τὸ νοῦ τὸ πηγυλίτιο σήμαμα τοῦ τύμπανου, πού χτυπάει: καὶ βγαίνει σὰν ἐνωμένο μὲ μεσοφωνία, γιατί ἀπὸ ἀφαντασιὰ γιὰ τὰ βροντερὰ σύγνεφα, τὰ παγώνια τὸ συνοδεύουν. (2)

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Βασίλισσα, πᾶμε ν' ἀκούσουμε.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ (κατὰ μέρος.) ὦ ἡ ἀδικησιὰ τοῦ ἀντρός μου! (Ὅλοι σιγᾶνται.)

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ (μυστικά.) Πορεύου μὲ πονήρια: ἡ Κυρία ἐδῶ, ἡ Δχαρινή, θὰ σοῦ ἐναντιωθῆ.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Ὁ βρόντος τοῦ ταμποῦρλου πού σημαίνει, μὲ κάνει νὰ θιάζομαι, ἂν καὶ τὸ στήριγμά μου εἶναι ἡ σοβαρότητα, γιατί μοῦ φαίνεται ν' ἀκούω τὸ ποδοβόλημα τῆς πιθυμιάς μου πού κατεβαίνει τὸ δρόμο τῆς ἐπιτυχίας. (Ὅλοι φεύγουν.)

Τελειώνει ἡ Α'. πράξη.

(1) Πρὸβλ. Ἡσίοδ. Ἔργ. καὶ Ἡμ. 23-26.

(2) Τὰ παγώνια μὲ λαλήματα καὶ χοροὺς χορευτῶν χορεύμενα τὰ πρωτοεσόχεια.

Ἡ συναλία προετοιμασμένη: ἔρχονται ὁ βασιλεὺς, καθισμένος μαζὴ μὲ τὸν ξεφαντωτῆ, ἡ Δχαρινή, ἡ Καούσικη, καὶ ἡ βασιλικὴ ἀκολουθία κατὰ τὴν τάξη τῆς.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Ποικνοῦ ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς δασκάλους πρέπει νὰ πρωτοῦ ἰδοῦμε τὸ μάθημα.

ΚΑΟΥΣΙΚΗ. Ἀληθινὰ καὶ τῶν διονῶν ἡ ἐπιστήμη εἶναι ὅμοια: μὰ γιατί ὁ Γαναδάσας εἶναι μεγαλιέτερος στὰ χρόνια, τοῦ ἀξίζει προτίμηση.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Λοιπὸν, Μαουδγάλιον, θὰ κάμεις τὸ χρέος σου, παραγγέλλοντας στοὺς δύο ἀφτοὺς κυρίους τὴ διαταγή.

Ο ΑΥΤΑΡΧΗΣ. Καθῶς προστάζεις, βασιλέα. (Φεύγει.)

Ἐρχεται ὁ Γαναδάσας.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Τὸ ποιητικὸ μέτρο τῆς Σάρμισθας ἔχει τέσσερους στίχους σὲ καιρὸ μεσαῖο. (1) Στρέξε ν' ἀκούσεις, βασιλέα, προσεχτικὰ τὴν ἀπαγγελία τῆς τετραόστιχης στροφῆς.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Δασκαλε, ἀπὸ πολλὴν ἐχτίμηση γιὰ σένα εἶμαι προσεχτικὸς. Κάμε τώρα νὰ φανεῖ ἡ τεχνήτρα.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Ὅπως ὀρίζεις, βασιλέα. (Φεύγει.)

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ (στὸν ξεφαντωτῆ μόνο) Σύντροφε, τὸ βλέμμα μου ποθῶντας νὰ ἰδεῖ ἐκείνην πού τώρα βρίσκεται στὰ παρασκήνια, μὲ τὰ βιαστικά του κινήματα κάνει σὰ νὰ πάσιζε ν' ἀνασηκώσῃ τὸ παραπέτασμα.

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ (μυστικά.) ὦ, ἐπλάκωσε τῶν ματιῶν σου τὸ μέλι. Προσεχτικὸς κοιτάζε τώρα.

Ἐρχεται ἡ Μαλάδικα, πού ὁ δάσκαλος τὴν ἔχει συγυρίσει ὥστε νὰ ἐπιδείχῃ τὴ χάρη τοῦ κορμιού τῆς.

Ο ΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ (στὸ βασιλέα μόνο) Κοίταζε, κύριε. Ἀληθινὰ οὔτε καὶ ἀπὸ ζωγραφικὴ δὲν ἔχει μικρότερη γλυκάδα.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ (μυστικά.) Σύντροφε, ἐπειδὴ μόνο ζωγραφισμένη τὴν εἶδα, ἡ καρδιά μου ἐσιακίζοταν μὴν ἔβλεπε κάτι ἐνάντιο στὴν ὠμορφιά: ἀλλὰ τώρα στοχάζομαι πῶς ἐκεῖνος πού τὴν ἐξωγράφησε εἶχε τὴν προσοχὴ τοῦ ἀποκοιμημένην.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Παιδί μου, μὴ στενοχωριέσαι: γένου καρδιερή.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ (κατὰ μέρος.) ὦ, σὲ κάθε στάση τῆς ἀψευγάδιαστη εἶναι ἡ μορφή τῆς. Ναι: — Τὸ πρόσωπό τῆς, ποῦν ὠμορφο σὰν τὸ χινοπωριάτικο φεγγ-

(1) Τὸ ποιητικὸ μέτρο τῆς Σάρμισθας ἔχει δεκαπέντε συλλαβές: ὁ μουσικὸς καιρὸς εἶναι γοργός, (allegro) ἄργός (lento) καὶ μέτριος (moderato.)

γχοί, έχει τὰ μάτια μακρουλά· τὰ μπράτσα της είναι κουλουριασμένα πάνω στους ώμους της· ὁ κόρμος της έχει τὰ βυζιά ὀρθωμένα καὶ παχιά, σὰν κουλουριασμένα πάνω στὰ καθάρια παχιδιά της· ἡ μέση της πιάνεται μ' ἓνα χέρι· τὰ γουφά της είναι ὀλοστρόγγυλα· τὰ πόδια της ἔχουν γουφὰ τὰ δάχτυλα· (1) τὸ κορμί της ἀληθινὰ εἶναι σὰν τὸ ἰδανικὸ, ποῦ βρίσκεται μόνο στὴν ψυχὴ ἐνοῦ χοροδασκάλου.

Η ΜΑΛΑΒΙΚΑ (τραγουδάει τὴν τετράστιχὴ στροφὴ σύμφωνα μὲ τὴ μουσικὴ συνουλίαν).

Ἄχ! Τοῦ ζερβιοῦ μου τοῦ ματιοῦ γιατί λαγγυεῖ ἡ ἄκρη;

Καρδιά, τὸν πολυπόθητο ποτὲ δὲ θ' ἀπολάψεις;

Τὸν εἶδα τέλος· εἶν' αὐτός· σιμὰ του πῶς νὰ πῶ;

Προστάτη, κρέμαμαι ἀπὸ σέ κίττα, σ' ἀποθυμῶ.

(Μὲ σήματα παρασταίνει τὸ νόημα τῆς στροφῆς.)

Ο ΕΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ (μυστικῶς) Αἰ σύντροφε! αὐτὴ ἡ κυρία ἔκαμε μεσάτωρα τὸ τετράστιχο τραγοῦδι της. Καὶ σοῦ προσφέρει τὸν ἑαυτό της.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Φίλε, τέτοια εἶναι ἡ καρδιά μας καὶ τῶν δυσῶν. Ναί:— Ἐκείνη, παρασταίνοντας τὴν κατάστασιν τοῦ κορμιοῦ της, ἐπειδὴ ἡ Δγαρινὴ ἦταν σιμὰ μου, μὴ βλέποντας ἄλλο δρόμο γιὰ τὴν ἐπιθυμία της, μὲ μίλησε ρητῶς γιὰ τὸν τρυφερό πόθο της: «Ἀφέντη, εἶμαι φλογισμένη ἀπὸ τὴν ἀγάπη σου», τέτοιο λόγο εἶπε στὸ τραγοῦδι της. (Ἡ Μαλάβικα τελειώνοντας τὸ τραγοῦδι κάνει νὰ φύγει.)

Ο ΕΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Στάσου, Κυρία. Κάτι ἀλησμονήσατε· κ' ἐγὼ θὰ σᾶς τὸ ζητήσω.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Στέκα λίγο, καλὴ μου, καὶ θὰ φύγεις, ἀφοῦ τελειώσει ἡ παράστασις ἀπ' ὅσα ἔμαθες.

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ (κατὰ μέρος). ὦ σ' ὅλες τὲς στάσεις ἡ ὠμορφία της ξεμπουμπουκιάζει μίαν καινούρια λαμπρότητα. Ναί. — Ρίχνοντας πάνω στὸ μπρὶ της τὸ ζερβί της τὴς χέρι, ποῦχει στὸν ἄρμὸ ἓνα ἀκούνητο βραχιόλι, κόνοντας νὰ κρέμεται νωθρὰ τᾶλλο της χέρι, ποῦναι ὁμοιο μὲ τὸ κλαρὶ τοῦ δέντρο, μὲ βλέμμα χυμωμένον στὴ γῆς, ὅπου τὰ μεγάλῃ δάχτυλα τῶν ποδαριῶν της σαλεύουν τὰ λουλούδια, μὲ τὴ μισὴ μεριά τοῦ κορμιοῦ της ἀπλωμένην, στὸ σταμάτημά της εἶναι ἀκόμα περισσότερο ποθητὴ παρὰ στὸ χορὸ της.

(1) Γιὰ τοὺς λαοὺς ποῦ ἀκόμη περπατοῦν ξυπόλητοι, τὰ πόδια χρησιμεύουν σὰν ἄλλα χέρια καὶ τὰ δάχτυλά τους εἶναι εὐκολογίστα. (Fritze.)

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Βασιζεσαι, κύριε, στὰ λόγια τοῦ Γαουτάμα;

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Μὴ μιλεῖς ἔτσι, ὦ βασίλισσα. Ἀφοῦ ὁ βασιλεὺς μπιστεύεται τὸ Γαουτάμα, πρέπει αὐτός νὰναι πολὺ τετραπέρατος. Κοίτα. Ὡς καὶ ὁ μορόκοτος ἀποχτᾷ ἐξυπνοσύνη μὲ τὸ ν' ἀνταμώνεται ἓνα φρόνιμο, καθὼς τὸ θοῶδὸ νερὸ γένηται ἕλαστο, ὅταν τριφεῖ πρώτα τὸ ἀγγεῖο μὲ τὸν καρπὸ τοῦ Κάτκα (1) ποῦ εἶναι λαγαριστῆρας. (Κοιτάζει τὸν ξεφαντωτή.) Ἄς ἀκούσουμε λοιπὸν τί έχει στὸ νοῦ του ὁ κύριος.

Ο ΕΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ (κοιτάζοντας τὸ Γαναδάσα). Πρώτῃς πρώτα τὴν Καούσιαν κ' ἔπειτα θὰ σοῦ εἰπῶ ἐκεῖνο ποῦ ἐγὼ θεωρῶ παράβασιν τοῦ χρέους σου.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Δοξασμένη, δεῖξέ μου τί σοῦ ἐφάνηκε σωστὸ καὶ τί σφαλτό.

ΚΑΟΥΣΙΚΗ. Καθὼς εἶδα ὅλα ἦταν δίγω· ψεγάδι. Ναί, —Τὰ μελητῆς, ποῦ ἔκρυβαν λόγια, ἐφάνερωναν τελειωτικὰ τὸ νόημα σ' ὅλους τοὺς τόνους, ὁ βηματισμὸς της εὗρισκε τὰρμάδια κινήματα, ποῦ συνεπαίρνον τὰ φρένα· τρυφερὴ ἦταν ἡ μιμική, ποῦ ἔκαναν τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια της, στὴν ἐκκολοθητικὴν ἀλλαγὴ τῶνα αἰσθημα ἐδιωχνε τᾶλλο ἀπὸ τὴν ἐπικράτείαν του, τὸ πάθος της ἦταν ἀληθινὰ πιστό.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Πῶς στοχάζεται ὁ βασιλεὺς;

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ. Ἐσθῆσθηκε τώρα ἡ περκαρνεῖα μας, γιὰ ἐκεῖνον ποῦ προστατεύουμε.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Σήμερα εἶμαι πραγματικὰ χοροδασκαλός. Οἱ ἀγαθοὶ δασκάλοι νομίζουν ξετελειωμένην ἐκείνην τὴν διδασκαλίαν ποῦ μπροστὰ σας δὲ ντροπιάζεται, καθὼς τὸ χουσάφι δὲ μαυρίζει στὲς φωτιές.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Καλὴ τύχη! Κύριε, χείρου γιὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς δοκιμῆς.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Αἰτία τῆς πιτυχιᾶς μου εἶναι ἡ χάρις σου. (Κοιτάζοντας τὸν ξεφαντωτή.) Γαουτάμα, λέγε τώρα τί ἔχεις στὸ νοῦ σου.

Ο ΕΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα, στὴν πρώτη ἐπίδειξιν τῆς διδασκαλίας, πρέπει νὰ προσκυνῶνται αἱ βροχμαῖνοι. (2) Κ' ἐσεῖς τ' ἀλησμονήσατε.

ΚΑΟΥΣΙΚΗ. ὦ, εἶναι κ' αὐτὸ θέμα τῆς παράστασις. (Ὅλοι γελοῦν καὶ ἡ Μαλάβικα χαμογελεῖ.)

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ (κατὰ μέρος). Τὸ μάτι ἀπόλαψε τὸ ἀνώτατο· τὴν ἴδιαν τοῦ τὴν ἐπικράτεια, ἀφοῦ εἶδε τὸ γελαμένο στόμα τῆς μακρομάτας, τὸ λαμπρό,

(1) Ὁ strychnus potatorum ποῦ ὁ καρπὸς του λαγαρίζει τὸ θοῶδὸ νερὸ.

(2) Ὁ ξεφαντωτῆς ἦταν βραχυμᾶνος καὶ παρατηρεῖ πῶς ἡ παράστασις ἔπρεπε ν' ἔχει ἀρχίσει μὲ μίαν προσφορὰ γιὰ τὸν ἑαυτό του.

πού του φαινόνταν λίγο τὰ δόντια, καὶ πούν' ὁμοιο μὲ τὸ λωτὸ σὰν ἀνοίγει, ἔχοντας τὰ στερνόνια ὄχι τελειωτικῶς φανερά.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. ὦ μεγάλη βραχυμᾶνε, τούτη δὲν ἦταν γιορτὴ μ' ὅλες τὲς θεατρικὲς ἐτοιμασίαι· ἀλλοιῶς πῶς δὲ θὰ σέ προσκυνούσαμε, ἐσένα πούσαι ἄξιος τιμῆς;

Ο ΕΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Ἐγὼ λοιπὸν ἐπαράστηκα τὸ γαιόνη, καὶ δὲ θὰ πιῶ πέρα νερό, ὅταν ὁ ἀγέρας θ' ἀχάει ἀπὸ τὴ βροντὴ, τὸ φονιά τῆς ξέρης.⁽¹⁾

ΚΛΟΥΣΙΚΗ. Ναί, ναί!

Ο ΕΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Γι' ἀπὸ λοιπὸν μόνο οἱ τρελλοὶ δίνουν πίστη στὴ χάρα τῶν σοφῶν δασκαλῶν. Κ' ἐπειδὴ ἡ Κυρία ἔχει μιλήσει λαμπρά, τῆς προσφέρνω τούτην τὴν ἀνταμοιβή. (Τραβάει ἀπὸ τὸ χεῖρ τοῦ βασιλέα ἓνα βραχιόλι.)

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Στάσου· ἐσὺ δὲ γνωρίζεις τὴν ὑψηλὴ του ἀξία, γιὰ ποιὰν αἰτία θὰ δώσεις τὸ στολίδι;

Ο ΕΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Γιατὶ εἶναι πρῶμα ξένο.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ (κοιτάζοντας τὸ δάσκαλο.) Κύριε Γαναδάσα, ἡ μαθήτρα σου ἔχει ἀποδείξει τὴ διδασκαλία σου.

ΓΑΝΑΔΑΣΑΣ. Παιδί μου, ἔλα, πάμε τώρα. (Ἡ Μαλαβίκα φεύγει μαζὴ μὲ τὸ δάσκαλο.)

Ο ΕΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ (κατὰ μέρος.) Γιὰ νὰ δουλεύω τὸν Κύριο ἔχω τόσο δυνατὸ κεφάλι.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Ὅχι, μὴν κρυβεῖς τί ἀξίζεις. Ὅμως ἐγὼ στογάζομαι χαμὸ τῆς εὐτυχίᾳς τῶν ματιῶν μου, τελειωμὸ τῆς μεγάλης γιορτῆς τῆς καρδιάς μου, κλείσιμο τῆς πόρτας τῆς ἡσυχίας μου, τὴν ἀναχώρησίν της.

Ο ΕΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ (στὸ βασιλέα μόνο.) Καλὰ, ἔτσι κ' ἓνας ἄρρωστος φτωχὸς ἐπιθυμᾷ γιατρικὸ καμωμένο ἀπὸ γιατρό.

Ἔρχεται ὁ Χαραδάττας.

ΧΑΡΑΔΑΤΤΑΣ. Βασιλέα, κάμε μου τώρα τὴ χάρη νὰ κοιτάξεις καὶ τὴ δική μου παράσταση.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ (κατὰ μέρος.) Ἐτελείωσε τώρα· τὸ κοίταγμα μου δὲν ἔχει πλὴν σκοπὸ. (Δείχνοντας σέβας· δυνατά.) Ἀληθινὰ τὸ ἐπιθυμῶ πολύ.

ΧΑΡΑΔΑΤΤΑΣ. Μ' εὐτυχᾶς μὲ τὸ λόγον σου.

Πίσω ἀπὸ τὴ σκηνὴ Ο ΚΗΡΥΚΑΣ παινετὴς τοῦ βασιλέα. Νίκη, νίκη σ' ἐσέ, μονάρχην. Ἦρθε τὸ μεσημέρι. Οἱ φοινικόπτεροι, κρατῶντας τὰ μάτια κλειστά σὰ μπουμπουκία, στέκουν στοὺς ἴσκιους τῶν φύλλων τῶν λωτῶν τῆς μακρουλῆς λίμνης· τὰ παλάτια, ἀπὸ τὴν πάρα πολλὴ λάβρα, εἶναι γιομάτα

(1) Ὁ γαιόνης πίνει, λέν οἱ Ἴνδοι, νερό ἀπὸ τὰ σύγνερα.

περιστέρια, πού ἐχτρεύονται τὴ γνώρα τους μὲ τὴ στέγη τὸ παγῶνι περιφέρνεται γύρου στὰ νερόβουδα, γιὰτὶ τινάζονται αὐτοῦ σταλαγματιῆς νεροῦ, ὁ ἥλιος, πούχει ἑπτὰ ἄστια, λάμπει μ' ὅλες τὲς ἀχτίδες του, ὅπως ἐσὺ ὁμοια λάμπεις μὲ τὲς ἀρετῆς σου.

Ο ΕΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Ἄ εἶναι ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ μας. Οἱ γιατροὶ λένε πῶς εἶναι βλαβερὸ γιὰ τὸν ἀφέντη νὰ περνᾷσει ἡ συνειθισμένη ἡ ὥρα. Γι' ἐμεῖς, Χαραδάττα;

ΧΑΡΑΔΑΤΤΑΣ. Καὶ εἶναι τόπος γιὰ λόγον ἄλλουνοῦ;

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ (κοιτάζοντας τὸ Χαραδάττα.) Θὰ ἴδοῦμε λοιπὸν αὐριο τὴ δική σου τὴν παράσταση. Ἀναπάψου τώρα, Κύριε.

ΧΑΡΑΔΑΤΤΑΣ. Ὅπως προστάξεις, βασιλέα. (Φεύγει.)

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. Εὐγενὴ σύζυγέ μου, κάμε τώρα τοῦ μεσημεριοῦ τὸ ἔργο.

Ο ΕΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Καὶ μάλιστα ἄς θιαστῆ γιὰ τὸ φαγίκαὶ τὸ πιστό.

ΚΛΟΥΣΙΚΗ (σκηώνεται.) Ἄς ἔχεις εὐτυχία. (Φεύγει μαζὴ μὲ τὴ βασίλισσα.)

Ο ΕΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Αἱ σύντροφε, ὄχι μόνο στὴν ὡμορφιά, ἀλλὰ καὶ στὴν τέχνη ἡ Μαλαβίκα ταῖρι δὲν ἔχει.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Σύντροφε, ὁ Πλάστης, πού ἐπαίγνιδιζε μὲ τὴ σοφία, ὅταν ἔπλαθε αὐτὴν τὴν λυγερή, ἐτοίμασε μίχλαφαρμακωμένη σαγιττα γιὰ τὸν ἔρωτα. Γι' χρειάζονται τὰ πολλὰ τὰ λόγια; Εὐσὺ πρέπει νὰ με συλλογίζεσαι.

Ο ΕΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Καὶ ἡ ἀφεντιά σου ἐμένα. Μέσα μου ἡ καρδιά μου μὲ κάνει ἀπὸ τὴν πείνα σὰν ταψὶ στὴν ἀγορά.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Καλὰ καλὰ, σπούδαζε γιὰ τὸ σκοπὸ μου.

Ο ΕΞΕΦΑΝΤΩΤΗΣ. Μὲ τιμᾶς πολὺ· ἀλλὰ, ὅπως καὶ τὸ φεγγάρι τὸ σκαπαινούν σειρὲς γενεφια, ἔτσι καὶ ἡ Μαλαβίκα δὲν μπορεῖ νὰ φανίζεται, ὅταν θέλει· ὡστόσο ἡ ἀφεντιά σου εἶσαι ὁμοιος μὲ τὸ γερκαί, πού περιφέρονται γύρου στὰ μακελλιά, ὀρεγόμενο κρέας καὶ φοβισμένο. Μοῦ φαίνεται σὰν πάρα πολὺ ἄρρωστος ἀπὸ τὸν πόθο νὰ πιτύχεις τὴ δουλειά σου.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ. Πῶς θὰ γίνω; Ἐκείνη ἡ ὡμορφιάκα ἔχει γίγει τῆς ἀγάπης μου ἡ συγκέντρωση· ἡ καρδιά μου ἀποστρέφεται, ὅ,τι δὲν εἶναι ἄξιο πλὴς τῆς προσοχῆς μου· ὅλον τὸ ἀγαπημένο μου γυναικωνίτη. (Φεύγουν ὅλοι.)

Τελειώνει ἡ Β'. πράξη.

Μετάφραση ἀπὸ τὸ Ἰνδικόν
Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΥ

ΜΠΡΟΣ ΣΤΗ ΖΩΗ

Μπρός στη μορφή τῆ σοβαρῆ τῆς Ζωῆς δύο ἄνθρωποι στέκονταν ὀρθοί κ' οἱ δύο δυσσχεσθημένοι μαζῆ τῆς.

— «Τί περιμένετε ἀπὸ μένα;» τοὺς ρώτησε κείνη.

Με φωνὴ κουρασμένη ἀποκρίθηκε ὁ ἕνας τους.

«Εἶμαι ἀγανακτησμένος μὲ τὴν σκληράδα ποῦχουν οἱ ἀντιλογίες σου. Ἡ λογικὴ μου στὲς προσπάθειές τῆς νὰ νοιώσει τὴν ἔννοια τῆς ὑπαρξῆς μένει ἀνίκανη καὶ ἡ ψυχῆ μου μπροστὰ σου εἶναι γεμάτη ἀπὸ τὰ σκοτάδια τῆς ἀμφιβολίας. Ἡ συνείδησή μου μοῦ λέει, πῶς ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ καλῆτερο ἀπὸ τὰ δημιουργήματα τῆς ζωῆς καὶ ὁμως εἶμαι δυστυχησμένος.»

— «Γιατί;» ρώτησε ἡ ζωὴ χωρὶς νὰ πειραχθῆ.

— «Ἡ εὐτυχία! Μὰ γιὰ νὰ τὴν ἀποχτήσω πρέπει σὺ νὰ συμβιβάζεις δύο ριζικὲς ἀντίθεσες τῆς ψυχῆς μου τὸ δικό μου «θέλω» μὲ τὸ δικό σου «πρέπει.»

«Θέλε ἐκεῖνο ποῦ πρέπει νὰ κάμεις γιὰ μένα,» εἶπε αὐστηρὰ ἡ ζωὴ.

— «Δὲ θέλω νάμαι τὸ θύμα σου», φώναξε ὁ ἄνθρωπος, «θέλω νάμαι ὁ κύριος τῆς ζωῆς καὶ καταστήθηκα νὰ σκύψω τὸ ραχοκόκαλο κάτω ἀπὸ τὸ ζυγὸ τῶν νόμων τῆς. Γιατί;»

— «Μὰ μίλα πειὸ ἀπλά» εἶπε ὁ ἄλλος ποῦ στέκονταν πειὸ σιμὰ στὴ ζωὴ.

Ὁ πρῶτος ἔκκοιλόθησε, χωρὶς νὰ προσέξει στὸ σύντροφο.

— «Θέλω τὴν ἐλευθερία νὰ ζῶ σύμφωνα μὲ τὲς ἐπιθυμίες μου, δὲ θέλω νάμαι τοῦ διπλανοῦ μου, μὲ τὸ αἶσθημα τοῦ ἔτσι πρέπει, οὔτε ἀδερφός οὔτε δοῦλος! καὶ θέλω νάμαι ὅ,τι θελήσω, ἐλεύθερα, σκλάβος ἢ ἀδερφός. Δὲ θέλω νάμαι μέσα στὴν κοινωνία ἢ πέτρα ποῦ ἡ κοινωνία, τὴ βάνει ὅπου καὶ ὅπως ἐκείνη θέλει, χτίζοντας φυλακὲς μὲ τὴ καλοζωία τῆς. Εἶμαι ἄνθρωπος, εἶμαι τὸ πνεῦμα καὶ ἡ αἰτία τῆς ζωῆς, ὀφείλω νάμαι ἐλεύθερος!»

— «Περίμενε,» εἶπε ἡ ζωὴ μὲ αὐστηρὸ χαμόγελο. «Μιλεῖς πολὺ καὶ ὅτι θὰ πεῖς τὸ ξέρω ἀπὸ πρὶν. Θέλεις νάσαι ἐλεύθερος; Καλά, ἄς εἶναι. Πολέμησε μαζῆ μου καὶ νίκησέ με καὶ γίνε κύριός μου καὶ θάμαι τότες σκλάβος σου. Ξέρεις, εἶμαι ἀπαθὴς καὶ εὐκόλα παραδίνο-

μαι στοὺς νικητές. Μὰ πρέπει νὰ νικήσεις. Εἶσαι ἱκανὸς νὰ παλαίσεις μαζῆ μου γιὰ τὴν ἐλευθερία; Πέες; Διψᾷς ἀρκετὰ τὴ νίκη καὶ ἔχεις πεποιθήση στὴ δύναμή σου;»

Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπάντησε περίλυπα.

— «Μὲ ἐσπρωξες στὴν πάλῃ μὲ τὸν ἑαυτό μου, ἐτρόχισες τὴ λογικὴ μου μὲ φονικὸ μαχαῖρι καὶ μπῆκε βαθειὰ μὲς τὴν ψυχῆ μου καὶ τὴν ἔκοψε σὲ δύο.»

— «Μὰ μίλησέ τῆς μὲ περισσότερὴ αὐστηρότητα» εἶπε ὁ ἄλλος, «μὴν παραπονιέσαι!»

— «Πέες, ἀπαιτεῖς ἡ ζητᾷς τὴν ἐλεημοσύνη, ἔταν μιλεῖς γιὰ τὴν εὐτυχία;»

— «Ζητάω,» εἶπε σὰν ἀντίπαλος ὁ ἄνθρωπος,

— «Ζητᾷς μεγαλόφωνα,» εἶπε ἡ ζωὴ «σὰν τὸν διακονᾶρη ποῦ πῆρε τὴ συνήθεια. Ἀλλά, καυμένε μου, πρέπει νὰ τὸ πῶ, ἡ ζωὴ δὲ δίνει ἐλεημοσύνη στοὺς ἀνθρώπους... Καὶ θέλεις νὰ σοῦ πῶ; Ἐλεύθερος, δὲ ζητᾷ τὰ χαρίσματά μου, τὰ παίρνει μόνος του. Καὶ σὺ δὲν εἶσαι παρὰ ὁ σκλάβος τῶν πόθων σου, τίποτα περσότερο. Ἐλεύθερος δὲν εἶναι παρὰ κείνος ποῦ ἡ καρδιά του ἔχει τὴ δύναμη ν' ἀπαρνηθεῖ κάθε του πόθο, γιὰ νὰ δοθεῖ ὀλάκαιρος σ' ἕναν μονάχα. Κατάλαβες; Φύγε!»

Κατάλαβε καὶ ἔκπλωθηκε, σὰ σκύλλος στὰ πόδια τῆς ἀδιάφορης ζωῆς, γιὰ νὰ πάρει σιγὰ τὰ ψύχαλα, καὶ τ' ἀπομεινάρια τοῦ τραπέζιου τῆς.

Τότες τὰ ἀχρωμάτιστα μάτια τῆς αὐστηρῆς ζωῆς, κοίταξαν κατὰμματα τὸν ἄλλον ἄνθρωπο... Εἶχε μιὰ χοντρὴ μορφή μὰ ἀγαθὴ.

— «Τί ζητᾷς ἐσύ;»

— «Δὲ ζητάω, ἀπαιτῶ.»

— «Τί;»

— «Ποῦ εἶναι ἡ δικαιοσύνη; Δώσε μού τὴν! Ὅλα τὰ ἄλλα θὰ τὰ πάρω μόνος μου ἔπειτα' γιὰ τὴ στιγμὴ μου χρειάζεται ἡ δικαιοσύνη! Πολὺν καιρὸ περίμενα, περίμενα ὑπομονετικά, ζώντας μὲ τὴν ἐργασία μου, χωρὶς ἀνάπαψη, χωρὶς φῶς... περίμενα, μὰ φτάνει πειὰ. Εἶναι ὥρα νὰ ζήσω. Ποῦ εἶναι ἡ δικαιοσύνη;» Καὶ ἡ ζωὴ ἀδιάφορη τοῦ ἀποκρίθηκε;

— «Πᾶρε τὴν!»

ΣΤΡΟΦΕΣ

Στίχους θά γράψω σὲ παλῆα λησμονημένα ὀστράκια
 Τώρα ποῦ ἡ νύχτα εἶναι βουβή καὶ τὰ σκοτιάδια κλαῖνε
 Καὶ θά περάσω τὴ βραδεῖά μὲ τὰ νυχτοκοράκια
 Τὰ σκοτεινὰ ποῦ κλαῖνε.
 Κι' ὅταν προβάλει ὀλόγαρα ἡ αὐγὴ τ' ὠραῖο τῆς βλέμμα
 Καὶ πάψει ἀναστενάζοντας τοῦ ἀκρογιαλιοῦ ὁ ἀχός,
 Σὰ λαβωμένος θά συρθῶ περιλύπα στὸ ρέμα
 Νὰ κλάψω μοναχός.

Ὁμορφος ἥλιος ποῦ περνᾶ! ἀλλὰ γιὰ τὸ θλιμένο
 Δὲν ἔχει ἀχτίδας ὡς!

Ὡ νᾶτανε ἓνα φάντασμα ἢ πλάση μαγεμένο
 Καὶ μέσα ὁ πόθος μου ὁ κρυφός!

Νὰ λυώσω σὰν ἀχνὸ κερὶ μπροστὰ σὲ μιὰν εἰκόνα,
 Τέτοιο ἓνα δῶρο ἐξήτησα κ' ἡ Μοῖρα μου τ' ἀρνήθη
 Καὶ τώρα οἱ ὥρες ἂν περνοῦν ἐγὼ γροικῶ μ' ἀγῶνα
 Τῆς δυστυχίᾳς τ' ὀρνίθι.

Ἐκεῖνο τὸ πλεούμενο ποῦ ταξιδεύει τώρα,
 Φευγάτο ἀπ' τὴν ἀκρογιαλιά,
 Μοῦ εἶναι χαρὰ νὰ τὸ θωρῶ θυμούμενος τὴ χώρα
 Ποῦ ὁ ταξιδιωτῆς χάνεται καὶ δὲ γυρίζει πλιά.
 Καὶ τὸ πουλὶ ποῦ ἐρωτικά μὲ τὴ γλυκειὰ λαλιά του
 Θρηνεῖ κρυμμένο στὸν ἀνθό,
 Χίλιες φορές περισσότερο σιτοὺς ἤσκιους τοῦ θανάτου,
 Μοῦ λέει, νὰ κοιμηθῶ.

Καθάριο ρέμα, ποῦ περνᾷς ἀπὸ τ' ὠραῖο γιοφύρι,
 Στὲς πρασινάδες γύρω,
 Στὰ δροσερὰ λουλούδια σου μὲ τὸ τρελλὸ ξεφύρι
 Ἀποσταμένος, ξάγρυπνος, περιλύπος θά γύρω.
 Θ' ἀκούω τ' ἀηδόνια νὰ θρηνοῦν μὲ τὴ γλυκειὰ τους λύρα
 Θὰ ἰδῶ τὸ φῶς τοῦ δειλινοῦ ν' ἀπλώνεται στὰ δάση,
 Θὰ κοιμηθῶ μὲ τ' ὄνειρο καὶ θά περάσει ἡ Μοῖρα
 Μὲ τὸ θλιμένο ροῦχο τῆς πικρᾶ νὰ μὲ σκεπάσει.

ΣΠΥΡΟΣ ΝΙΚΟΚΑΒΟΥΡΑΣ

Ο ΓΕΡΟ ΒΙΟΛΙΣΤΗΣ

Κανείς δὲν ἤξερε ἀπὸ τοῦ ἐρχόντανε, κανένα συγγενῆ δὲν εἶχε κι'
 ἄφωνο μυστήριο περιχύνονταν γύρω στὴν ὑπαρξή του. Εἶχε κάποια
 ἱστορία; Πρῶτα τὸ τριφύλλι στὸν κάμπο καὶ θά σοῦ πεῖ καὶ κείνο τὴ
 δική του. Τέτοια κ' ἡ ἀνθρώπινη ὑπαρξὴ πλεγμένη μὲ χίλια δυό,
 γέλοια, ὀνειράτα, πίκρες, χαμόγελα, ἀπελπισίες, παράπονα. Κι' ὅμως
 ὁ φτωγὸς βιολιστῆς, ὁ πενηντάρης κουρελλιάρης, ποῦ πήγαινε ἀπὸ
 χωριὸ σὲ χωριὸ ἀναγγέλοντας μὲ τοὺς ἤχους τοῦ βιολιοῦ του τὸν
 ἐρχομὸ του, μὲ τὰ πρῶμα ρυτιδωμένα του μάγουλα, μὲ τὰ χον-
 τρα τρίχωτά του χέρια καὶ τὰ μάτια γιομάτα ἀγαθότη, μὰ καὶ πόνο,
 μὲ ἀριές τὶς βλεφαρίδες καὶ κοκκινισμένα στὶς ἄκρες, καὶ μὲ τὴ γυρτὴ
 μύτη, δὲν ἀνοίγε ποτὲ τὸ στόμα νὰ πεῖ τὰ δικά του. Τὸν εἶδανε μιὰ
 μέρα νὰ παρουσιαστῆ μὲ τὸ βιολί του, σὰ νᾶφτανε πεζὸς ἀπὸ τὴ
 χώρα, ποῦ τὴν περιχύνει ἡ ἀρμονία καὶ τὸ φῶς, τὸν ἀκούσαν νὰ παίζει
 καὶ τὸν εἶδαν νὰ γύρει κουρασμένος σιμὰ στὴ φιλόξενη σιὰ ἐνὸς χω-
 ριατόσπιτου καὶ πάλε τὸν εἶδαν νὰ σηκώνεται νὰ φύγει. Καὶ ἀπὸ
 τότες τὸν ἐβλεπαν πάντα. Συντρόφευε μὲ τοὺς ἤχους τοῦ βιολιοῦ του
 τίς χαρὲς τοῦ χωριοῦ, τίς ἀποκριὲς τὸν περίμεναν οἱ χωριατοπούλες
 γιὰ νὰ χορέψουν. Κ' ἦτανε ὄλου τοῦ κόσμου στὰ μεγάλα τῆς ζωῆς
 περιστατικά ἢ ἀχώριστη συντροφιά, ποῦ ἔδινε πολὺ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ
 τῆς, χωρὶς νὰ παίρνει τίποτα ἢ πολὺ λίγο ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἐδῖνε
 τὴν ὀρμὴ ποῦ ξεπηδαίει ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ τεχνίτη καὶ σπρώχνει τὸ
 χέρι νὰ πεῖ ἀλλοιώτικα ἐκεῖνο τὸ κάτι, ποῦ μοιάζει μὲ λόγο καὶ λό-
 γος δὲν εἶναι, ποῦ μοιάζει μὲ γέλοιο, μὲ κλάμμα, μὲ πόθο, μὰ τέτοια
 δὲν εἶναι. Μὰ ὅπως τὸ στόμα σραγμὸς στῆς ζωῆς καὶ στῆς ψυχῆς του
 τὸ μυστήριο, ἔτσι καὶ τὸ δοξάρι του, σὰν κάποιο χέρι νὰ τὸ σταμα-
 τοῦσε, μονότονα κι' ἄχρωμα σκόρπιζε ἤχους προωρισμένους γιὰ ὅλα τ'
 αὐτιά. Γιατὶ τὸ βιολί του ἦτανε τὸ ψωμί του, γιατί ἐκεῖνο τοῦ χρε-
 ἴζονταν, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ σέρνει, χωρὶς νὰ πεθάνει τῆς πείνας μιὰν
 ἄθλια ὑπαρξή.

II

Όμορφο χωριό ή Χωροπισκοπούλα. Γυμμένο στο πλάι του βουνού, ξάσπριζαν τὰ σπιτάκια του ανάμεσα σέ πρασιναδες από ληρόδεντρα, αμυγδαλιές και νεραντζολεμονιές. Ξεχώριζε ψηλότερα απ' όλα τὸ καμπαναριό τῆς μοναδικῆς ἐκκλησιᾶς και στο ἔμπα του χωριου τὸ ἀρχοντικό, ποῦ με τὰ δυό του πατώματα και τὴν ἀλλοιωτικὴ καμωσιά του, τίς μεγάλες αὐλόπορτες, περήφανα, φαίνονταν σὰ νὰ κήρυχνε τὴν ὑπεροχὴ ποῦ ἡ γέννηση, ἡ ψυχικὴ και πνευματικὴ μόρφωση κι' ὁ καλά ἢ κακὰ ἀποχτημένος παρᾶς, ἐπιβάλλουν στὴν κοινωνία, ἀντίθετα ἀπὸ κάθε ἀλλῆ ἀνώτερη ἰδεολογία, ποῦ ζητάει νὰ ἰσοπεδώσει τίς κοινωνικὲς τάξεις.

Ἀπὸ χρόνια κλεισμένα τοῦ ἀρχοντικοῦ τὰ παράθυρα, γιατί ἡ οἰκογένεια κατοικοῦσε στὴ χώρα, ἀφίνοντας ἐκεῖ τὸ γραμματικὸ τῆς νὰ προσέχει σέ τίποτα νὰ μὴ ζημιώσῃ τοῦ ἀρχόντου ἡ περιουσία.

Ἦτανε μία ὁμορφὴ Αὐγουστιάτικη αὐγὴ, ποῦ ὁ ἥλιος ἔκαιγε δαιμονισμένα και τὰ τζιτζίκια ἐτρέλλαιναν τὸν κόσμον με τὸ μονότονον τραγοῦδι τους, ποῦ οἱ χωριάτες με ἀπορία τους εἶδανε νὰ ἀνοιχτοῦν διάπλατα τὰ παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ. Μία καλοντυμένη δούλα φτασμένη ἀπὸ τὴ χώρα ξεσκόνιζε και τίναζε, ἐνῶ ὁ γραμματικὸς πηγαίνονερχόντανε, δίνοντας χέρι νὰ τελειώσῃ γληγγρότερα ἡ δουλειά.

Ὅλα αὐτὰ ἔδειχναν ἐλοφάνερα, πῶς δὲ θ' ἀργοῦσαν νὰ φτάσουν και οἱ κύριοι.

Κι' ἀληθινὰ πρὸς τὸ ἡλιόγερμα σταμάτησε ἕνα ἀμάξι κι' ἀπὸ κεῖ εἶδανε νὰ κατεβαίνει μία κυρία μικροκαμωμένη, κάτασπρη, τόσο κάτασπρη ποῦ ξεχώριζαν οἱ γαλάζιες τῆς φλέβες, με χαρακτηριστικὰ πολὺ λεπτά, μὰ πρῶϊμα γερασμένη, σὰν κάποιος πόνος νὰ χάραζε τὴ μεγάλη ζαρωματιὰ στοῦ εὐγενικοῦ τῆς μέτωπο. "Ἐδῶσε κατόπι τὸ χέρι σ' ἕνα κορίτσι δεκατεσσάρων ὡς δεκαπέντε χρόνων, με κατάμαυρα μεγάλα πυκνὰ μαλλιά και κατάμαυρα μεγάλα μάτια, ποῦ ἔφεγγαν ἀπάνου σ' ἕνα ὠχρόλευκο προσωπάκι ἀδυνατισμένο, με σώμα πολὺ ψηλὸ γιὰ τὴν ἡλικία τῆς, μὰ και λιγάκι γυρτό.

Με κόπο τὸ κορίτσι κατέβηκε ἀπὸ τ' ἀμάξι κι' ἀμέσως ἀκούμπησε στοῦ μπράτσου τῆς μητέρας τῆς, σὰ νὰ φοβόντανε, πῶς δὲ θὰ μπορούσε μονάχη τῆς νὰ περπατήσῃ. Σιγαλά, σιγαλά, σὰν κουρασμένα, ἀνέβηκαν τὸ ἀνηφοράκι τοῦ σπιτιοῦ.

Ἦτανε ἡ ἀρχόντισσα με τὴ θυγατέρα τῆς.

Ἀπὸ κάποια λόγια τοῦ γραμματικοῦ μαθητεύτηκε κατόπι στοῦ χωριό, ποῦ ἡ ἀρχοντοπούλα ἦτανε ἄρρωστη και ποῦ οἱ γιατροὶ τὴν ἔστειλαν στοῦ ἐξοχικό τῆς σπίτι, γιὰ νὰ ἀλλάξῃ τὸν ἀέρα. Δὲν ἔκρουβε ὁ γραμματικὸς, ποῦ ἡ ἀρρώστεια τῆς κοπέλλας ἦτανε ἀπὸ κείνες, ποῦ δὲ χωράτευαν και με τὴν ὑποκρισία τοῦ καλοπλερωμένου δούλου ἔδειχνε με μισόλογα τὴ λύπη του γιὰ τὴν τρομερὴ δυστυχία ποῦ θὰ πλάκωνε τοῦ ἀρχόντου τὸ σπίτι.

Κάποτες περσότερο ἀπὸ τὸν ἀνθρωπο, φαίνεται ποῦ μᾶς νοιώθει και μᾶς συμπονεῖ ἡ δημιουργία. Ὁ ἥλιος εἶχε γύρει βασιλεύοντας και οἱ στερνές του ἀχτίδες, με τὸ ρόδινο, γιοφυλλὶ και πορτοκαλλί χρώμα τους σκόρπιζαν τὴν ὑστερη ἀνλαμπή τους και, περνώντας ἀνάμεσα στα κυπαρίσσια, ποῦ σὰ στεφάνι ἔζωναν τὸ ἀρχοντικό, μεγάλωναν τὸν πένθιμο ἴσκιο τους και οἱ γρύλλοι, ἐνῶ τὸ σκοτάδι σιγά, σιγά, ἀπλώονταν γύρω, ἀρχίζαν και κείνοι τὸ μονότονον θλιβερό τους τραγοῦδι.

Ἦστερα ἀπὸ λίγο ἕνα δειλὸ ρῶς τρεμόσβυνε πίσω ἀπὸ τοὺς υπερντέδες ἐνὸς ἀνοιχτοῦ παράθυρου.

III

Λίγες μέρες κατόπι τὴν ἤσυχη μονοτονία τοῦ χωριου ἦρθε νὰ διασκεδάσει ὁ γέρος βιολιστής. Με τοὺς πρώτους ἤχους τοῦ βιολιοῦ του ἔτρεξαν τὰ χωριατόπουλα, ἐνῶ ἄρσερὰ μαγουλάκια κοριτσιῶν, ἡ μαραιμένα γεροντικὰ πρόσωπα ἐπρόβαλαν στα ἀνοιχτὰ παράθυρα, γιὰ ν' ἀκούσουν τὸ βιολί. Κι' ὁ γέρος ἔπαιζε ψυχρὸς και ἀδιάφορος, ἔπαιζε μηχανικά, ἀπὸ συνήθεια, σὰ νὰ μὴν ἦτανε αὐτὸ ὁ ἴδιος ἐκεῖ, ἢ σὰν ἡ ψυχὴ του νὰχε πετάξῃ ἀλλοῦ. Μὰ ἔπαιζε πάντα, ἐνῶ καμιά δεκαριά παιδάκια τὸν εἶχαν τρογοῦρσει καρφόνοντας ἀπάνου του τὰ περιέργα μάτια τους και στίς θύρες τῶν ἐργαστηριῶν πρόβαλλαν οἱ ἀρ-

γαστριάριδες. Κι' αὐτὸς ἔπαιζε, ἔπαιζε, πάντα κ' ὕστερα ἀπὸ κάθε κομμάτι τοῦ ἔρριχναν ἀπὸ κάποιο παράθυρο καμιά πεντάρα, ἢ τὸν καλοῦσε ὁ ἀργαστριάρης νὰ πιεῖ μιὰ μαστίχα. Ἀφοῦ ἔπαιζε τρία—τέσσερα κομμάτια καληνύχτισε καὶ ἐκίνησε νὰ φύγει μὲ τὸ ἴδιο ρυθμικὸ τοῦ βῆμα, ποῦ ποτὲ δὲν ἄλλαζε, οὔτε ἔταν τὸ λιοπύρι τὸν ἔκανε νὰ ἀποζητάει κάποιον ἴσκιον ὄροσερό, οὔτε ἔταν ἡ βροχὴ τὸν ἔδερνε ἀλύπητα.

Ὅταν ἔφτασε μπρὸς τὸ ἀρχοντικό, σταμάτησε, βλέποντας μὲ ἀπορία τ' ἀνοιχτά του παράθυρα κ' ἐπῆρε πάλι τὸ δοξάρι στὸ χέρι. Τὸ ὦχρό προσωπάκι τῆς νέας φάνηκε στὸ παράθυρο, ἐνῶ τὰ μάτια τῆς καρφώνονταν ἀπάνου στὸ ἀνθρώπινο ρημάδι, ποῦ σκόρπιζε τοῦ βιολιοῦ του τοὺς ἤχους. Ὅταν τὸ κομμάτι τέλειωσε, ὁ γέρος ἔβγαλε τὸ καπέλλο του, ἀλλ' ἀντὶς ἀπὸ τὴν πεντάρα ποῦ περίμενε, εἶδε νὰ πέφτει ἕνα νόμισμα ἀσημένιο, ἐνῶ μιὰ φωνή, ποῦ τοῦ φάνηκε μελωδικώτερη ἀπὸ τὴ μουσικὴ ποῦ σκόρπιζε τὸ δοξάρι του, τοῦπε μὲ ἕνα γλυκὸ χαμόγελο ἀπὸ αὐτὰ ποῦ ἀνθίζουν μόνο στὰ χεῖλια ἐκείνων ποῦ πονοῦν.

— «Καληνύχτα, γέρο, ἔταν περνᾶς ἀπὸ δῶ, μὴν ξεχνᾶς νὰ παίξεις καὶ γιὰ μένα. »

Δὲν εὔρηκε τίποτα νὰ τῆς ἀποκριθεῖ, παρὰ μονάχα ἕνα δειλὸ. «Καληνύχτα» κ' ἐπῆρε πάλι τὸ δρόμο του.

Μὰ ἀπὸ τότες, κάθε φορὰ ποῦ ἐρχόντανε στὴ Χωροπισκοπούλα, σταματοῦσε κάτου ἀπὸ τοῦ ἀρχοντικοῦ τὰ παράθυρα. Δὲν τὸν τραβοῦσε κεῖ τῆς ζωῆς ἢ ὑλικῆ ἀνάγκη. Τὸν τραβοῦσε κάτι ἄλλο ποῦ οὔτε κείνος δὲν εἶξερε τί ὄνομα νὰ τοῦ δώσει. Ἡ κλεισμένη τόσον καιρὸ ψυχῆ του εἶχε ἀνοιχτεῖ σὲ κάποιο φῶς, στὸ φῶς ποῦ δίνει ἢ συμπάθεια κ' ἢ συμπόνοια, ἔταν βρίσκει μπρὸς τῆς τὴν καλωσύνη. Δὲν τῶκανε γιὰ τὰ χρήματα — πόσο θάθελε τὸ ὦχρόλευκο χεράκι τίποτα νὰ μὴν τοῦρριχνε! — τῶκανε γιὰ τὸ γλυκὸ χαμόγελο ποῦ συντρόφευε τοὺς ἤχους τοῦ δοξαριοῦ του, τῶκανε γιὰ τὴ μελωδικὴ φωνὴ τῆς ποῦχε γίνει μιὰ ἀνάγκη τῆς ψυχῆς του. Καὶ θάθελε — αὐτὸς ἦτανε τώρα ὁ μονάρχης του πόθος — νὰ μπορούσε ναῦρει ἕνα σκοπὸ, ἕνα τραγοῦδι

ἀλλοιωτικό, ποῦ νάχει τόσο δύναμη — αὐτὰ τὰ πρόματα δὲ γένονταν στὸν καιρὸ τῶν παραμυθιῶν; — ὥστε νὰ ροδίσει τὰ ὦχρά μάγουλα τῆς κόρης.

Εἶχε ἀκούσει στὸ χωριὸ γιὰ τὴ σκληρὴ τῆς ἀρρώστεια καὶ ἡ ψυχὴ του ἦτανε ἀνήσυχη. Αὐτὸς ποῦ δὲν εἶχε πονέσει γιὰ κανέναν, πονοῦσε τώρα γιὰ ἕνα πλάσμα, ποῦ ὡς τὰ χτῆς τοῦ ἦτανε ἀγνωστο καὶ ποῦ τόσο διαβατάρικα βρέθηκε μιὰ μέρα στὸ δρόμο του νάρχεται ἀπὸ ἄλλο σημεῖο, ἀντιθετο ἀπὸ κείνο ἔθε αὐτὸς εἶχε ξεκινήσει. Καὶ σταματημένος κάτου ἀπὸ τὸ παράθυρο τῆς κόρης, ἔπαιζε τώρα περισσότερο ἀπὸ ἕνα κομμάτι, προσπαθώντας νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ δοξάρι του κάτι τί ἀλλοιωτικό, κάτι ποῦ ὡς τώρα δὲ βγῆκε, κάτι ποῦ τῶχε μέσα του, μὰ δὲν ἤξερε νὰ τὸ ζωντανέψει, κάτι ποῦ κί' ἂν ἔβγαине, ἔβγαине τόσο γλωμὸ σὰν τὰ μάγουλα τῆς ἀρρώστης κόρης.

IV

Εἶχανε ἀρχίσει τὰ πρωτοβρόγια κί' ὁ οὐρανὸς γιομάτος σύγνεφα σταγιά εἶχε ντυθεῖ τὴν πένθιμη στολὴ του. Τα φύλλα τῶν δέντρων ἄλλα κίτρινισμένα κί' ἄλλα πεσμένα στὴ γῆς.

Ἡ ἀρρώστη κόρη τρεῖς μέρες τώρα δὲν εἶχε ἀφήσει τὸ κρεβάτι κί' ὁ γέρος ἔρχονταν κάθε μέρα κ' ἔπαιζε κάτου ἀπὸ τὸ παράθυρό τῆς. Μὰ τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ τώρα δὲν ἔτρεχαν σιμὰ του ὅπως πρὶν, γιὰτὶ τοῦ βιολιοῦ του ὁ ἤχος δὲν τοὺς ἔδινε τὴν ὄρεξη νὰ πηδήσουν ἦτανε κάτι ἀλλοιωτικό, κάτι σὰ βαρὺ, κάτι σὰ λυπητερό, κάτι ποῦ δὲν τὸ καταλάβαιναν, κάτι ποῦ δὲν τοὺς ἔλεγε τίποτα. Ἡ κόρη δὲ φαίνονταν πειὰ στὸ παράθυρο, μὰ ἕνας δούλος τοῦ σπιτιοῦ κατέβαινε καὶ τοῦθανε κάτι στὸ χέρι ἀπὸ μέρος τῆς κυρίας. Κί' ὁ φτωχὸς βιολιστῆς παίρνοντας τὸ νόμισμα κοκκίνιζε, σὰν κάποιος νὰ τὸν χτυποῦσε στὸ μάγουλο καὶ νὰ τοῦβγαζε αἷμα. Καὶ μιὰ μέρα, μέρα πειὸ σκοτεινὴ ἀπὸ τίς περασμένες, ποῦ μιὰ βροχὴ ψιλλή, ψιλλή, χτυποῦσε τὰ τζάμια καὶ ὁ ἀνεμος ἐσφύριζε περνώντας ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ κλαριά τῶν δέντρων, κατέβηκε ὁ δούλος καὶ τοῦπε ν' ἀνεβεῖ ἀπάνου στὸ σπῆτι, γιὰτὶ ἡ ἀρχοντοπούλα, ποῦ μέρες τώρα δὲν ἀρίνει τὸ κρεβάτι, θέλει νὰ τὸν ἀκούσει νὰ παίξει.

Χωρίς να μιλήσει — κάτι τὸν ἔσφιγγε στὸ λάρυγγα — ἀκολούθησε τὸ δούλο. Μπρὸς τὴ μπασιά τοῦ σπιτιοῦ ἕνα περιβόλι, μὲ ἀγλαδιές, μιά δυὸ ἀμυγδαλιές, μία γαζία καὶ δύο τρεῖς ἀκλάδευτες τριανταφυλλιές, ἔδειχνε πῶς ἀπὸ καιρὸ ἦτανε παραιτημένο καὶ πῶς κανεὶς ποτὲ μὲ ἀγάπη δὲν ἐφρόντισε γιὰ κείνο.

Ἄφου πέρασαν τὸ περιβολάκι, ὁ δούλος ἀνοίξε τὴν ὀξώπορτα, μιά πόρτα μεγάλη ἀργοντικοῦ, μὰ ποῦ τὴν ἦτανε ξεθωριασμένη καὶ τὰ σιδερά της σκουριασμένα — καὶ ἔμπασε τὸ βιολιστὴ σὲ μιά καμαρούλα ποῦ βρισκόνταν ἀπέναντι στὸ διάδρομο.

Ἐκεῖ σ' ἕνα σιδερένιο κρεβάτι ἀνάμεσα σὲ κάτασπρα σεντόνια, ἀπάνου σὲ τρία μαξιλάρια, πειὸ γλωμὴ παρὰ ποτέ, μὲ βασιλεμένα τὰ μάτια καὶ μαυρισμένα ἀπὸ κάτου, ἀναπαύεται ἡ κόρη, ἐνῶ τὸ χέρι βγαλμένο ὄζω ἀπὸ τὰ σκεπάσματα ἦτανε τόσο διάφανο ποῦ ἔλεγε, ἂν τ' ἀγγιζες, πῶς θὰ μπορούσε νὰ σπάσει. Σ' ἕνα μικρὸ τραπέζι κοντὰ στὸ κρεβάτι ἦτανε διάφορα μπουκαλάκια μὲ γιαιτρικά καὶ στὸ κεφάλι τοῦ κρεβατιοῦ, σὲ μιά καρέκλα, καθισμένη ἡ μητέρα μὲ κόκκινα τὰ μάτια ἀπὸ τὴν ἀγρύπνια κ' ἴσως ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Ὅταν μπῆκε ὁ γέρος, πάσκισε ἡ κόρη νὰ χαμογελάσει, μὰ ὁ βήχας τῆς σταμάτησε τὸ χαμόγελο.

— «Παίξε κάτι, τοῦπε μὲ ἀδύνατη, μισοσβησμένη φωνή, θάθελα νὰ μπορούσα νὰ κοιμηθῶ μὲ τοὺς ἤχους τοῦ βιολιοῦ σου. Κοιμάμαι τόσο ἄσκημα τώρα!»

Κι' ὁ γέρος πῆρε στὰ χέρια τὸ δοξάρι, ἐνῶ κάρφωνε τὰ μάτια του ἀπάνου σὲ κείνο τὸ κουφάρι ἀπ' ὅπου ἐφρευε ἡ ζωὴ, παίρνοντας μαζῆ της — χωρὶς ποτὲ νὰ τὸ ὑποψιαστεῖ ἡ κόρη — κάτι ποῦ γλυκόφεξε στὴν ὑπαρξὴ τοῦ ἀγνωστοῦ τεχνίτη. Κ' ἔπαιζε ὁ γέρος κί' ἀπὸ τὸ βιολί του ἔβγαιναν ἤχοι, ποῦ θὰ τρέμαζαν τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ, ἂν τὸν ἄκουαν. Ἐμοιάζαν μὲ βόγγο, μὲ παραλήρημα, μὲ τρικυμία, μὲ στοιχεῖα μανιωμένα. Ἦτανε κάτι ἄγριο καὶ κάτι σκληρὸ καὶ κάτι τραγύ, ἦτανε κάτι ποῦ ξέσκιζε.

Καὶ τοῦ θανάτου τὸ χρῶμα εἶχε ἀρχινήσει νὰ σκεπάζει τὰ μάγουλα

τῆς κόρης, ἡ ἀναπνοὴ της γίνηκε πειὸ ἀκανόνιστη καὶ πειὸ σπάνια, ἐνῶ τὰ μάτια της εἶχανε ἀρχίσει νὰ θαμπώνουν.

Κι' ὁ γέρος, ποῦ εἶχε τὰ μάτια του ἀπάνου της κερφωμένα, σταμάτησε γιὰ μιά στιγμὴ τὸ παίξιμό του καὶ κατόπι ξανάρχισε πάλι σὰ μιά δύναμη ἀκατανίκητη νὰ τοῦσπρωχνε τὸ χέρι. Καὶ τώρα οἱ ἤχοι ποῦ σκόρπιζε τὸ δοξάρι του ἔβγαιναν ἤσυχοι, ἤσυχοι, λυπητεροὶ καὶ μαλακοὶ σὰ χιτῖδι· κ' ἦτανε σὰν ψυχῆς μοιρολόι καὶ σὰν κλάυμα, σὰν πονεμένου παράπονο, σὰν κάτι ποῦ περνάει καὶ σβήννει, ἀφίνοντας πίσω του μιά γλυκάδα ἀνιστόρητη, σὰ δάκρυ ποῦ ἀργοκυλάει ἀπὸ τοῦ πονεμένου τὰ μάτια.

— «Παιδί μου!» ἀκούστηκε μιά φωνὴ σπαραχτικὴ μέσα στὴν καμαρα, ἐνῶ σὰν τρελλὴ ἀγκάλιαζε ἡ μητέρα τὸ λείψανο τοῦ παιδιοῦ της.

V

Στὴ Χωροπισκοπούλα δὲν ἐράνηκε πειὰ ὁ φτωχὸς βιολιστῆς. Μπορεῖ νὰ ξαναγύρισε πειὸς ἐκεῖ ἀπ' ὅπου μιά μέρα εἶχε ξεκινήσει, στὴ χώρα ποῦ τὴν περιγύνει ἡ ἀρμονία καὶ τὸ φῶς.

Μὰ ἕνας χοντρός ἀργαστηριάρης τοῦ χωριοῦ, πίνοντας μὲ τοὺς συχωριανούς του τὸ ποτηράκι μὲ τὴ μαστίχα, ἀκούστηκε μιά μέρα νὰ λέει:

— «Ποῦ νὰ ξαναφανεῖ ὁ βιολιστῆς! Τὸν εἶχανε συνειθίσει οἱ ἀρχόντοι μὲ φράγκα, τί νὰ κάμει τώρα τίς παληοπεντάρες μας!»

ΕΙΡΗΝΗ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

Τί κι' ἂν μαγεύει τ' ἀηδονιοῦ τὸ πλανερὸ τραγοῦδι
Καὶ ἡ ἀνοιξὴ χαμογελά;
Τί κι' ἂν χαϊδεύει ὁ ζέφυρος τὸ δροσερὸ λουλουδι,
Τὸ ρόδο ποῦ μοσκοβολᾷ;

Ἐγὼ ἕνα βράδυ μοναχὸς θὰ πάω σ' ἕνα ἄγριο μέρος
Μὲ τὴν τρελλὴ νοτιά,
Καὶ θὰ μ' ἀκούση περίλυπον ἀπὸ τὸ πλάγι ὁ Ἔρωσ
Νὰ τραγουδάω «ἐτιά.»

Σ. ΝΙΚΟΚΑΒΟΥΡΑΣ

ALPHONSE DAUDET

ΣΠΙΤΙ ΓΙΑ ΠΟΥΛΗΜΑ

Πάνου από την πόρτα — μία πόρτα κακοκαρφωμένη — που άρνε ν' άνακατεύεσαι σε μία πλατιά χαρμαδα τόν άμμο του κηπουρού και τό χώμα του δρόμου, ήτανε κρεμασμένη από καιρό ασάλευτη στον ήλιο του κλοκαριού, τυραννημένη, χτυπημένη από τόν άνεμο του φθινοπώρου, ή επιγραφή «σπίτι για πουλήμα» και φανότουσαν νά νάλεγε κι' όλας, πώς τό σπίτι ήταν παρατημένο, τόση ήσυχία ήτανε όλόγυρα.

Κι' όμως κάποιος έκατοικούσε κει. Λίγος κληνός άκρογάλαζος, βγαίνοντας από τόν τουβλίνο φουγάρο, που ξεπερνούσε λίγο τόν τοίχο, έπροδιδνε μία ζωή κουμμενη, ταπεινή και λυπητερή, σαν τόν καρπό αυτης τής μικρής φωτιάς. Έπειτα, από άνάμεσα από τές ξεχαρβαλωμένες σανίδες τής πόρτας, άντεις από τή ρήμαξη, τό άδειο, από αυτό τό στον άέρα που πρωτοφαινεται και αναγγέλνει μία πουλήση, ένα μισεμό, έβλεπε κανεις τά καλοσιασμένα στρατόνια, τές κλοκλαδεμένες αναδενδράδες, τά ποτιστήρια σιμά στες γουρνες, τά έργαλειά τής κηπουρικής άκουμπημένα στο σπιτάκι. Δεν ήτανε παρ' ένα μικρό χωριάτικο σπιτάκι, ίσοραπημένο πάνου σ' αυτό τό πλάγι από μία μικρή αναβάθρα, που έκανε νά στρέφει στη βορεινή μεριά τό άνωγι και τό χαμώγι στη μεριά του μεσημεριού. Αυτή τή μεριά θά τήν έλεγε κανεις θερμοκήπι. Έκει βρίσκονταν γυάλινες καμπάνες σωριασμένες ή μία μέσα στην άλλη άπάνου στα σκαλοπάτια, άδειες γάστρες αναποδογυρισμένες, άλλες στη γραμμή με γεράνια, άλλες με βερβένες, πάνου στον ψιλό κι' άσπρον άμμο. Διαφορετικά έξόν από δύο-τρια μεγάλα πλατάνια τό περιβόλι ήτανε όλο στον ήλιο. Δέντρα καρπούσιμα σε σχήμα βεντάλιας δεμένα με συρματα, ή κατότοιχα στηριγμένα, άπλώνονταν στο μεγάλο φως ξεφυλλισμένα κάπως τόσο μόνο, για τόν καρπό. Βρίσκονταν και φραουλιές και μπιζελια με μεγάλο κλαρί, και στη μέρη απ' όλα αυτά, μέσα σ' αυτή τήν τάξη και σ' αυτή τήν ήσυχία, ένας γέρος με ψάθινο καπέλλο που τρογύριζε όλη μέρα στα στρατόνια, έπότιζε στες δροσερές ώρες, εκλάδευε, επάστρευε τούς κλώνους και τ' άκρογυρίσματα.

Αυτός ό γέρος δεν έγνωρίζε κανέναν σ' αυτόν τόν τόπο. Έξω από τό κάρο του ψωμά, που σταματούσε σε όλες τές πόρτες στο μόνο δρόμο του χωριού, κανέναν άλλος δεν επήγαινε νά τόν ιδει. Κάποτες κάποιος διαβα-

της ζητώντας χτήμα σε σύμπλαγο, γιατί όλα τά σύμπλαγα είναι πολύ καρπερά και γίνονται ώραία περιβόλια, βλέποντας τήν επιγραφή σταματούσε και σήμαινε. Στην αρχή τό σπίτι έμνεσκε βουβό, στη δεύτερη χτυπησιά, ένας θόρυβος από τσόκαρα ζύγωνε σιγά, σιγά από τό βάθος του περιβολιού και ό γέρος μισάνοιγε τήν πόρτα με ύφος μανιωμένο:

— «Τί όρίζεις;»

— «Τό σπίτι είναι για πουλήμα;»

— «Ναι,» αποκρένονταν ό γεροντούλης σά με τό στανιό, «ναί, είναι για πουλήμα, μα σε είδοποιώ, πώς ζητάνε πολύ άκριβά...» Και τό χέρι του προέτοιμο νά ξανακλείσει, έφραζε τήν πόρτα. Τά μάτια του σε απόδιωχναν — τόσο θυμό έδειχναν — και έμεινε κει φυλάγοντας σά δράκοντας, τές λαχανοβραγές και τή μικρή του άμμοστρωμένη αυλή. Τέλος ό κόσμος τραβούσε δρόμο, ρωτιώντας τόν εκυτό τους με τί θεότρελλο είχαν νά κάμουν και τί λογιής ήτανε αυτή ή τρέλλα νά βάνει για πουλήμα τό σπίτι του, ενώ είχε τέτοιον πόθο νά τό βαστάξει.

Αυτό τό μυστήριο μου ξεγήθηκε. Μία μέρα περνώντας από τό μικρό σπιτάκι, άκουσα μέσα φωνές ζωηρές, τό θόρυβο μις συζήτησης:

— «Πρέπει νά πουληθεί, πατέρα, πρέπει νά πουληθεί... Τό ύποσκέθηκες!» Και ή φωνή του γέρου όλότρεμη.

— «Μά δε ζητάω τίποτα άλλο... δεν τό βλέπετε! άφου κρέμασα ως και τήν είδοποίηση.»

Έμαθα σ' αυτόν τόν τρόπο, πώς τά παιδιά του, οι νυφάδες του, μικροέμποροι Παρισινοί, τόν άνάγκαζαν νά ξεκάμει αυτή τήν αγαπημένη του γωνία; Γιατί; Δεν τό ξέρω. Τό βέβαιο είναι που άρχιζαν νά βρίσκουν πώς τό πρῶμα βαστούσε πάρα πολύν καιρό κι' από αυτήν τήν ήμέρα έρχόντανε κανονικά κάθε Κυριακή, για νά στενοχωρούν τό δύστυχο νά βαστάξει τό λόγο του. Από τό δρόμο μέσα στη μεγάλη Κυριακατικη σιωπή, που ως και ή ίδια γής αναπαύεται σπαρμένη όλην τή βδομάδα, τούς άκουα πολύ καλά. Οι μικροέμποροι έμιλούσαν, συζητούσαν άναμεταξύ τους και ή λέξη χρῆμα άντηχούσε ξερά άνάμεσα σ' αυτές τις τραχειές φωνές, σαν τές όρμαδες που έχτυπιώνταν. Τό βράδυ έφευγαν όλοι και όταν ό γέρος έκανε λίγα βήματα στο δρόμο, για νά τούς ξεπροβοδήσει, ξανάμπαινε γλήγορα γλήγορα, σπίτι του κλειούσε πίσω τους ευτυχισμένος τή βαρεία του πόρτα

μὲ μιᾶς βδομάδας ἀνάπαψη μπροστά του. Γιὰ ἕξι μῆρες τὸ σπίτι ἐμνεσε πάλι σιωπηλό. Στὸ μικρὸ περιβόλι, ποῦ τὸ ἔκαιε ὁ ἥλιος δὲν ἀκούστων παρὰ ὁ ἄκμος ποῦ τὸν σύντριβε ἕνα βαρὺ πάτημα, ἢ ποῦ τὸν ἔσειε ὁ γράβαλος.

Ἐπὶ βδομάδα σὲ βδομάδα ὁμοίως ἐστενοχωροῦσαν περισσότερο τὸ γέρο, τὸν τυραγνοῦσαν περισσότερο. Οἱ μικροῦμποροι μεταχειρίζονταν ὅλα τὰ μέσα, τοῦ φέρναν τὰ μικρὰ παιδιὰ, γιὰ νὰ τὸν ξεπλανέσουν: — « Κοίτα, παπού, ὅταν τὸ σπίτι θάναι πουλημένο θάρθεις νὰ κατοικήσεις μαζί μας, θάρμαστε τόσο εὐτυχησμένοι ὅλοι μαζί! » Καὶ γινόντανε κρουφοκοιθέντες σ' ὅλες τὲς γωνιές. ἀτέλειωτοι περιπάτοι στὰ στρατόνια, λογαριασμοὶ μεγάλωφωνα. Μιὰ φορὰ ἄκουσα μιὰ ἀπὸ τὲς θυγατέρες τοῦ, ποῦ φώναζε. « Ἡ μπαράκα δὲν ἀξίζει οὔτε ἕνα τέλλερο, εἶναι καλὴ γιὰ ριζιμο. »

Ὁ γέρος ἄκουε, χωρὶς νὰ λέει λόγο. Ἐμίλουσαν γι' αὐτόν, σὰ νᾶτανε πεθαμένος, γιὰ τὸ σπίτι του σὰ νᾶτανε κι ὅλας ριγμένο. Ἐκεῖνος ἐπήγαινε ὅλος καμπουριασμένος, μὲ δάκρυα στὰ μάτια. Ζητώντας ἀπὸ συνήθεια κάποιον κλαρί γιὰ νὰ τὸ παστρέψει, κάποιον καρπὸ γιὰ νὰ τὸν ἐπιμεληθεῖ περνῶντας. Κ' αἰσθανόνταν κανεὶς τὴ ζωὴ του τόσο καλὰ ριζωμένην σ' αὐτὴ τὴ γωνιά τῆς γῆς, ποῦ δὲ θᾶχε ποτὲ τὴν τὴ δύναμη νὰ τὴν ξεριζώσει. Ἔτσι κι ὅλας ὅ,τι κι ἂν τοῦλεγαν, ὅλο ἀνάβαλλε τὴ στιγμή τοῦ μισομοῦ. Τὸ καλοκαίρι ὅταν ὠρίμαζαν τὰ φρούτα, ζινὰ ἀκόμα καὶ ποῦ μυρίζουν τὴν ἰμάδα τοῦ χρόνου, τὰ κεράσια, τὰ φραγκοστάφυλλα, οἱ κάσιες, ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του. « Ἄς προσμεινοῦμε τὸν τρυγο τοῦς: θὰ πουλήσω ἔπειτα ἀμέσως. » Μὰ καμωμένος ὁ τρύγος, περασμένα τὰ κεράσια, ἐρχόντανε ἡ σειρά ἀπὸ τὰ ροδάκινα, ἀπὸ τὰ σταφύλια ὕστερα κ' ἔπειτα ἀπὸ τὰ σταφύλια ἐρχόντανε αὐτὰ τὰ ὠραῖα καστανὰ μούσμουλα, ποῦ τὰ φτάνει κανεὶς κοντὰ μὲ τὸ γιόνι. Τότε ἐρχόντανε ὁ χειμῶνας. Ἡ ἐξοχὴ ἦτανε μαύρη, τὸ περιβόλι ἄδειο. Κανένας διαβάτης πειὰ, κανένας ἀγοραστὴς, οὔτε καὶ οἱ μικροῦμποροι τὴν Κυριακὴ. Τρεῖς μεγάλοι μῆνες ἀνάπαψη, γιὰ νὰ ἐτοιμαστοῦν οἱ σπορές, νὰ κλαδεῦτοῦν τὰ καρπούσιμα δέντρα, ἐνῶ ἡ ἄχρηστη ἐπιγραφή ἀνεμοκουιόντανε πάνου ἀπὸ τὸ δρόμο, γυρμένη ἀνάποδα ἀπὸ τὴ βροχὴ καὶ τὸν ἀέρα.

Ἐπὶ τὰ πολλά, χάνοντας τὴν ὑπομονὴ καὶ καταπεισμένοι πῶς ὁ γέρος ἔκανε ὅ,τι μπορούσε γιὰ νὰ ξεμακρύνει τοὺς ἀγοραστὴς, τὰ παιδιὰ τὸν ἐπῆραν

μιὰ μεγάλη ἀπόφαση. Μιὰ ἀπὸ τὲς νυφάδες τοῦ ἦρθε νὰ θρονιαστῆι στὸ σπίτι. Μιὰ μικρογυναικοῦλα, ἀργαστηριαρά, συγυρισμένη ἀπὸ τὸ πουργό, μὲ τὸ ὕφος πρότχαρο, μὲ ψεύτικη γλυκάδα, μὲ περιποιητικὴ εὐγένεια, ὅπως οἱ ἄνθρωποι οἱ συνειθισμένοι στὸ ἐμπόριο. Ὁ δρόμος ἐφαινόταν δικὸς τῆς. Ἄνοιγε διὰπλατὴ τὴν πόρτα, ἐμίλουσε δυνατὰ, ἐχαμογελοῦσε στοὺς διαβάτες, σὰ νὰ ἤθελε νὰ τοὺς πει: « Ὅριστε, ἰδέτε! τὸ σπίτι εἶναι γιὰ πουλήμα. »

Ὁ δυστυχισμένος ὁ γέρος δὲν εἶχε πλιὰ ἴσυχία. Κάποτες ἐπάσαιζε νὰ λησμονήσει, ποῦ αὐτὴ ἦτανε κεῖ, ἐδούλευε μὲ τὸ φτυάρι τὲς βραγιές του, τὲς ἔσπερνε ζινὰ, ὅπως οἱ ἄνθρωποι ποῦ εἶναι σιὰ στὸ θάνατο, καὶ ποῦ τοὺς ἀρέσει νὰ κανοῦν σκέδια, γιὰ νὰ ξεγελάσουν τοὺς φόβους τοῦς. Ὁλκν τὴν ὦρα ἡ ἀργαστηριαρά τοῦ πήγαινε κατόπι, τὸν τυραγνοῦσε. « Μπᾶ! τί βγάζεις ὄζω; μὰ γιὰ τοὺς ἄλλους νὰ κάνεις τόσους κόπους; » Δὲν τῆς ἀποκρίνονταν καὶ ρίχνονταν ὀλόφυχα στὴ δουλειὰ μὲ πείσμα παραδόξο. Ν' ἀφήσει τὸ περιβόλι του παρατμημένο, ἦτανε σὰ νὰ τῶχανε λιγάκι ἀπὸ τὰ τώρα, σὰ ν' ἄρχιζε νὰ τὸ ξεχωρίζεται. Κ' ἔτσι τὰ στρατόνια δὲν εἶχαν οὔτε ἕνα φύλλο χόρτου, οἱ ροδιές οὔτε ἕνα λουμάκι μυζήτη.

Ὡστόσο οἱ ἀγοραστὴς δὲν παρουσιαζόντανε. Ἦτανε ἡ στιγμή τοῦ πολέμου, καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ κάκου ἐκρατοῦσε τὴν πόρτα τῆς ἀνοιχτή, ἔκανε γλυκὰ μάτια τοῦ δρόμου: δὲν περνοῦσαν παρὰ κουβαλίσματα, δὲν ἐμπαινε παρὰ σκάνη. Ἐπὶ μῆρα σὲ μῆρα ἡ κυρία γινόντανε τραχύτερη, οἱ δουλειές τῆς τὴν ἔκρχαν στὸ Παρίσι. Τὴν ἄκουα νὰ φορτώνει τὸν πεθερὸ τῆς κατηγόριες, νὰ τοῦ κάνει ἀληθινές σκηνές, νὰ χτυπάει τὲς πόρτες. Ὁ γέρος ἐκαμπούριαζε τὴ ραχὴ, χωρὶς νὰ λέει λόγο καὶ παρηγοριότου κοιτάζοντας νὰ βγαίνουν τὰ μπιζέλια του καὶ ἡ ἐπιγραφή πάντα στὸν ἴδιον τόπο: « Σπίτι γιὰ πουλήμα. »

Αὐτὸν τὸ χρόνο φτάνοντας στὴ ἐξοχὴ ἐξανάρθηκα τὸ σπίτι, μὰ ἄχ! ἡ ἐπιγραφή δὲν ἦτανε πειὰ. Ἀγγελίες σιασμένες, μουχλιασμένες ἐκρέμονταν ἀκόμα στοὺς τοίχους. Τελείωσε, τῶχαν πουλήσει. Ἄντις ἀπὸ τὴ μεγάλη σταχτιά πόρτα, μιὰ πόρτα πράσινη, νωποχρωματισμένη, καμαρωτὴ, ἀνοιγε τὰ κάγκελά τῆς ποῦ ἄφηναν νὰ φαίνεται τὸ περιβόλι. Δὲν ἦτανε πειὰ ὁ λαχνόκηπος ἀπὸ μιὰ φορὰ, ἀλλὰ ἕνα χάος νοικοκυριστικο ἀπὸ καλαθοβραγές, χλωροσιὰ, καταρράχτες, τὸ ὅλο καθρεφτισμένο μέσα σὲ μιὰ μεγάλη σφαῖρα ἀπὸ μέταλλο ποῦ σαλεύονταν μπρὸς στὴν μπασιὰ. Σ' αὐτὴν τὴ σφαῖρα

τὰ στρατόνια γενόντανε γαϊτάνια ἀπὸ λουλούδια ζωηρόχρωμα καὶ δυὸ πλα-
ταιῆς μορφῆς ἀπλώνονταν ὑπερβολικῆς. Ἕνας χοντρός ἄνθρωπος κατακόκκι-
νος, καταϊδρωμένος, χωμένος μέσα σὲ μιὰ πολυθρόνα ἀπὸ ἀγριόξυλα καὶ
μιὰ τεράστια κυρία λαχανιασμένη, ποῦ ἐφώναζε ἀνεμίζοντας ἓνα ποτιστήρι.

— « Ἐδῶκα δεκατέσσερα στὶς βαλσαμίνες. »

Εἶχανε χτίσει ἓνα πάτωμα, ξανακαινουργῶσει τὶς πλουκωσιῆς καὶ σ'
αὐτὴ τὴν ξανακαινωμένη γωνιά ποῦ ἐμύριζε ἀκόμα χρώμα, ἀκουγότανε ἓνα
πιάνο ποῦ ἔπαιζε μὲ ὅλες του τὶς φωνές γνωστῆς κουαδραϊλλίης καὶ πόλλες
ἀπὸ δημόσιους χορούς. Αὐτοὶ οἱ χοροὶ, ποῦ πέρτανε στὸ δρόμο καὶ ποῦ τὸ
ἀκουσμά τους ἐφλόγιζε, ἀνακατεμένοι μὲ τὴ μεγάλη σκόνη τοῦ Ἀλωναριοῦ,
αὐτὸς ὁ θόρυβος ἀπὸ τὰ χοντρά λουλούδια, τὶς χοντρές γυναῖκες, αὐτὴ ἡ
πρόστυχη χαρὰ ποῦ ξεχειλίζει μοῦ ἐσφιγγαν τὴν καρδιά. Μοῦ ἔρχονταν στὸ
νοῦ ὁ καυμένος ὁ γέρος ποῦ περπατοῦσε κεῖ τόσο εὐτυχισμένος, τόσο ἡσυχος
καὶ τὸν ἐφραντάζομεν στὸ Παρίσι μὲ τὸ ψάθινο καπέλλο του, τὴ ράχη του
ἀπὸ γέρο περιβολάρι, νὰ πλανιέται στὸ βῆθος κάποιου παραμύγαζου, βα-
ρειμένον, δειλόν, γιομαῖτον δάκρυα, ἐνῶ ἡ νύφη του ἐθριάμβευε μπρὸς σ' ἓνα
καινούριο γοκρεῖτο, ὅπου ἐσήμαιναν τὰ τέλλαρα τοῦ μικροῦ σπιτιοῦ.

JOSÉ MARIA de HÉRÉDIA

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ ΠΕΘΑΜΕΝΟΥ

— Διαβάτη, στάσου! Ἄκου με, ξέρε, ἂν τὰ βήματά σου
Πρὸς τὴ Κυβέλη σ' ὀδηγοῦν, στίς ρεμματιῆς τοῦ Ἑβρον,
Τὸ γέρο Χύλλο γύρευε καὶ πές του νὰ περθῆσῃ
Μεγάλο πένθος γιὰ τὸ γιὸ ποῦ πιά δὲν θὰ ξαναῖδη.

Ἀνκοὶ γαρῆκαν τὸ κορμὶ τὸ δολοφονημένο
Τὰ λείψανά μου κοιτόνται στὸν πένθιμο αὐτὸν λόγγο
Κι' ὁ ἥσκιος μου πλανεύεται στίς ὄχτες τοῦ Ἑρέβου
Καὶ κλαίει καὶ γρίσσει. Ἐχδίκηση μάταια περιμένει.

Φύγε λοιπὸν. Κι' ἂν κάποτε ὁ γήλιος σὰν βοθίξει
Στὰ πόδια λόφου ἢ μνήματος τέρη νὰ σφραγίσῃς
Μιὰ γρηὰ μὲ μέτωπο λευκὸ στὰ ὀλόμαντρα ντυμένη,

Ζήγωσε καὶ μὴ φοβηθῆς τὴ νύχτα καὶ τὰ μάγια
Εἶναι ξέρε, ἡ μητέρα μου, σὲ μάταιο ἀπάνω μνημα
Ποῦ κλαίει, δακρυσταλάζοντας στὴν ἄδεια νεκροδόχη.

Μετάφραση ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΒΕΚΙΑΡΕΛΗ

SHAKESPEARE

ΟΘΕΛΛΟΣ

(Πραξ. Α'. Σκην. Γ')

ΟΘΕΛΛΟΣ Μ' ἀγαποῦσε ὁ πατέρας της καὶ σπιτι
Μ' ἐκαλοῦσε συχνά καὶ μοῦ ρωτοῦσε
Ἐκείνη τὴν ἡμέραν ποῦ τὴν ζώῃς μου
Τὴν ἱστορία: τίς μάχες, τὰ γιουρούσια
Καὶ τὰ δεινά ποῦ πέρασα. Κ' ἐγὼ
Ἦλθα τοῦ τὰ ἱστοροῦσα ἀπὸ ὅταν ἦμουν
Παιδί, ὡς τὴν ὥρα αὐτὴ ποῦ μ' ἐρωτοῦσε.
Κι' ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τοῦ ἐδιηγόμουν
Καταστροφῆς δεινῆς καὶ δυστυχίης
Λυπητερῆς στὸ πέλαο καὶ στὴ γῆ·
Ἰστοροῦσα πῶς γλύτωσα ἀπὸ τρεῖς
Στὴ σκισματιὰ ἐνοῦ πύργου ὅπου τὸ χάρο
Ἐκόντεψα νὰ ἰδῶ, καὶ πῶς μ' ἐπιάσαν
Ἄνομοι ὄχτροι καὶ μὲ πουλῆσαν σκλάβο,
Καὶ πῶς ἐλευτερώθηκα μετὰ·
Τοῦπα τὴν ἱστορία τῶν ταξιδιῶν μου,
Τὸ φέρεσίμῳ μου, κ' ἔλαβα ἀφορμὴ
Νὰ τοῦ μιλήσω γιὰ μεγάλα σπήλαια,
Γι' ἄκαρπες ἐρημιῆς καὶ γιὰ τραχεῖα
Πετροκοπεῖα, γιὰ βράχες καὶ γιὰ βράχους
Ποῦ γγίζουν μὲ τὸ χτένι τους τὰ οὐράνια.
Οἱ τρόποι μου ἦταν τέτοιοι. Καὶ μιλοῦσα
Γιὰ τοὺς ἀνθρωποφάγους αἰμοβόρους
Ποῦ ἀνάμεσόν τους τρώγονται, γι' ἀνθρώπους
Πῶχρον κάτω ἀπ' τὸ νῶμο τὸ κεφάλι·
Καὶ μ' εὐχαρίστηση ἄκουε ἡ Δεσδεμόνα.
Μὰ πάντα ὄξω τὴν κράζαν τοῦ σπιτιοῦ της
Θελήματα, ποῦ μ' ὄση βιάση ἐμπόρειε
Τὰ τέλειωνε· καὶ πάλι ξαναρχότουν

Καί λαίμαργα τ' αὐτιά της ἐρουρούσαν
 Τὰ λόγια μου. Κ' ἐγὼ ποῦ τόχα νοιώσει
 Ἐδιάλεξα μιὰν ὥρα βολικιά
 Καί μ' ἐπιτήδειους τρόπους ἀφορμῆ
 Τῆς ἔδωκα νὰ μὲ παρακαλέσει
 Ἀπὸ καρδιάς, νὰ τῆς εἰπῶ μία μία
 Τές περιπέτειες μου ὅλες ποῦ μονάχα
 Κομματιαστά τές εἶχε ἀκούσει κι' ὄχι
 Προσηλωμένη. Ἐσύγκλινα. Συχνὰ
 Ἐκανα ἀπὸ τὰ μάτια της νὰ στάζουν
 Ἀθέλητα τὰ δάκρυα, ὅταν μιλοῦσα
 Γιὰ τές σκληρὲς τές συμφορὲς ποῦ μοῦχαν
 Λάχει σὰν ἤμουν νέος. Μὰ γιὰ τὸν κόπο,
 Ἀποῦ τὴν ἱστορία μου εἶχα τελειώσει,
 Μοῦ χάρισε ἓναν κόσμο στεναγμούς,
 Κι' ὅμως, ναί, κι' αὐτὸ παράξενο ἦταν,
 Παράξενο πολὺ, σπλαχνιστικό,
 Ναί θιαμαστά σπλαχνιστικό, πῶς βέβαια
 Θὰ προτιμοῦσε νὰ μὴν εἶχε ἀκούσει,
 Μὰ πῶς ἐπιθυμοῦσε νὰ τὴν εἶχε
 Πλάσει ὁ οὐρανὸς κ' ἐκείνην τέτοιον ἄντρα·
 Κι' ἀπέκει μ' εὐχαρίστησε καὶ μοῦπε
 Πῶς ἂν τὴν ἀγαποῦσε ἓνας μου φίλος
 Ἐπρεπε νὰ τοῦ μάθω νὰ διηγέται,
 Γιὰ νὰ τῆγε κερδίσει τὴ ζωὴ μου.
 Κι' αὐτὸ ἦτανε ἀφορμῆ γιὰ νὰ μιλήσω
 Γιὰ τοὺς κιντύνους ποῦ εἶδα, μ' ἀγαποῦσε,
 Γιατί μὲ συμπονοῦσε, ἐγὼ ἀγαποῦσα. —
 Τὰ μάγια αὐτὰ τῆς ἔκαμα μονάχα.
 Μὰ ἔρχεται ἐδῶ ἡ κυρά, ἄς τὸ μαρτυρήσῃ.